

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Katedra soukromého práva a civilního procesu

Jakub Mudra

Akcie

Diplomová práce

Olomouc 2015

*„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma **Akcie** vypracoval samostatně a uvedl všechny zdroje, z nichž jsem při jejím sepsání čerpal.“*

V Praze dne 5. 6. 2015

Rád bych na tomto místě vyjádřil poděkování vedoucímu své diplomové práce Mgr. Michalovi Černému, Ph.D., za pomoc při výběru tématu a rovněž za jeho přístup, který ve mně podnítil zájem o hlubší studium a budoucí zaměření na oblast obchodního práva.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Akcie jako cenný papír a zaknihovaný cenný papír	9
1.1. Cenný papír a jeho definice	9
1.1.1. Historie cenných papírů	9
1.1.2. Definice cenných papírů	9
1.1.3. Cenné papíry dokonalé a nedokonalé	11
1.1.4. Výhody a nevýhody definice cenných papírů.....	12
1.2. Akcie a její definice	14
1.3. Forma cenného papíru a akcií.....	14
1.3.1. Forma cenného papíru	14
1.3.2. Forma akcií	15
1.4. Zaknihované cenné papíry a zaknihované akcie	17
1.4.1. Zaknihované cenné papíry	17
1.4.2. Zaknihované akcie	20
1.5. Kusové akcie.....	21
2. Náležitosti akcií	24
2.1. Obecně o náležitostech akcií	24
2.2. Označení, že jde o akcii	25
2.3. Jednoznačná identifikace společnosti	25
2.4. Jmenovitá hodnota akcií	26
2.5. Označení formy akcie	27
2.6. Jednoznačná identifikace akcionáře u akcie na jméno	27
2.7. Údaje o druhu akcie a odkaz na stanovy	28
2.8. Náležitosti označení kmenových a kusových akcií	28
2.9. Náležitosti plynoucí z § 260 ZOK	29
2.10. Náležitosti hromadné akcie	30
3. Členění akcií a jejich druhy	32
3.1. Členění akcií	32
3.2. Druhy akcií	32
3.3. Akcie se zvláštními právy.....	35
3.3.1. Akcie s rozdílným podílem na zisku nebo likvidačním zůstatku	35

3.3.2. Akcie s pevným podílem na zisku	35
3.3.3. Akcie s pevným podílem na likvidačním zůstatku	36
3.3.4. Akcie s podřízeným podílem na zisku nebo likvidačním zůstatku.....	36
3.3.5. Akcie s rozdílnou váhou hlasů.....	36
3.3.6. Akcie investiční	38
3.3.7. Akcie zakladatelské	38
3.3.8 Akcie diamantové	39
3.4. Akcie se zvláštními právy – prioritní akcie	39
3.5. Kmenové akcie	40
3.6. Akcie zaměstnanecké	41
4. Práva samostatně převoditelná	43
4.1. Obecné vymezení	43
4.2. Druhy samostatně převoditelných práv	43
4.3. Způsoby převodu samostatně převoditelných práv	44
Závěr.....	46
Seznam použitých zdrojů.....	47
Shrnutí.....	51
Abstract	52
Klíčová slova	53

Seznam použitých zkratk

A.S. – akciová společnost

č. – číslo

n. - následující

ObchZ. – Zákon č. 193/ 1992 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013

OZ – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

OSŘ – Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

roč. – ročník

s. - strana

SOZ – Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013

z. – zákon

ZCP – Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění účinném do 31. 12. 2013

ZKPT – Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

ZSIF – Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Přelomovým dnem 1.1.2014 vešly v účinnost nové právní předpisy, které souhrnně upravují oblast soukromého práva. Problematika akcií je nyní primárně upravena zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, v platném znění, a rovněž zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění. Jedná se bezesporu o nejrozsáhlejší novelizaci soukromoprávní úpravy v historii samostatné České republiky. Předchozí ObchZ byl vystavěn jakožto zákon porevoluční odrážející moderní demokratické principy a hodnoty, přesto však nebyl prost četných mezer, jež byly následně zaplňovány bohatou judikaturou. Rekodifikace soukromého práva se obrací zpět k prvorepublikové právní úpravě, přičemž však samozřejmě akcentuje i moderní soukromoprávní trendy.¹ Jak je tomu například u rozšíření druhů akcií, které může A.S. vydávat, či v začlenění úpravy kusových akcií i pro “běžné” A.S.

Rekodifikace soukromého práva byla již od počátku koncipována jako souhrnná tak, aby zahrnovala komplexně všechny oblasti, byla obecným základem a zároveň zajišťovala ucelenost v oblasti soukromého práva a nepřejímala dřívější způsob partikulární právní úpravy, jež vycházel ze samostatných tematicky ucelených jednotlivých právních úprav.²

Tyto změny se tak nevyhnuly ani právní úpravě akcií. Přijetím OZ byl derogován ZCP upravující cenné papíry a také ObchZ, jež obsahoval speciální úpravu akcií jako druhu cenných papírů.³ Právní úprava cenných papírů byla zapracována do čtvrtého dílu čtvrté hlavy části první OZ. ZOK vedle toho upravuje speciálně problematiku akcií v hlavě páté části první.

Nová právní úprava je v tomto směru systematicky provázána. Velkou měrou vychází ze zásady autonomie vůle, což je seznatelné i v nové podobě akciového práva. Konkrétně lze zmínit například širokou volnost pro A.S., jak smí prostřednictvím stanov formovat práva a povinnosti akcionářů. A.S. je oprávněna emitovat celou řadu druhů akcií podle aktuálních potřeb a také může sama určit, která práva jsou od akcie oddělitelná.

Úprava cenných papírů v OZ představuje generální právní úpravu, a proto se bude aplikovat i na akcie tam, kde ZOK nestanoví speciální pravidlo. Z tohoto důvodu je nutné věnovat pozornost vedle akciím dle ZOK i cenným papírům dle OZ.⁴

---

¹ ELIÁŠ, Karel. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 47.

² Tamtéž, s. 49.

³ ZCP byl derogován s účinností k 1. 1. 2014 § 3080 OZ.

⁴ HEJDA, Jan (ed). *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Komentář*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 335 (§256 ZOK).

OZ spolu se ZOK zavádí mnoho novot, jak v oblasti cenných papírů obecně, tak v oblasti akcií. Otevírá se nepřehledné množství otázek, jimiž se lze zabývat nejen v kontextu českého právního řádu, ale i v komparaci se zahraniční úpravou. Problematika akcií jakožto stavebního kamene A.S. je dle mého názoru velmi atraktivní téma, které si zaslouží detailní analýzu, která poukáže nejen na klady ale také i na zápory nové právní úpravy. Akcie považuji za podnětné a praktické téma, a proto jsem si daný institut zvolil za téma své diplomové práce. Výše nastíněná provázanost OZ a ZOK otevírá řadu otázek. Jaký je vztah daných právních předpisů v otázce cenných papírů? Nalézáme v oblasti akcií, potažmo cenných papírů mezery a nedostatky a případně jaké? Jaký lze do budoucna očekávat vývoj v dané oblasti?

K zodpovězení daných otázek používám především metodu deskriptivně analytickou doplněnou o gramatický, logický a historický výkladový postup. V diplomové práci rovněž pracuji s metodou komparace.

Práce je po úvodu a závěru členěna do čtyř kapitol. První kapitola rozebírá akcii jako cenný papír a věnuje se provázanosti s právní úpravou cenných papírů dle OZ. Druhá kapitola se věnuje náležitostem akcií s rozbohem a zhodnocením právní regulace. Předmětem zkoumání třetí kapitoly jsou jednotlivé druhy akcií a možnosti, které ZOK v této oblasti poskytuje s doplněním o nástin možného budoucího vývoje. Čtvrtá kapitola pojednává o samostatně převoditelných právech.

V textu je pracováno vedle legislativy, s články z odborných periodik, jež se zabývají partikulárními otázkami problematiky akcií a cenných papírů a také s odbornou literaturou.

1. Akcie jako cenný papír a zaknihovaný cenný papír

1.1. Cenný papír a jeho definice

1.1.1. Historie cenných papírů

Akcie zcela nepopíratelně náleží mezi cenné papíry, pročež považuji za žádoucí věnovat se blíže i problematice cenných papírů. Cenný papír představuje generální institut, jenž v sobě pojímá celou řadu cenných listin. Z uvedeného vyplývá, že právní úprava cenných papírů se subsidiárně aplikuje i na právo akciové, a to tam, kde zvláštní právní úprava schází.

Podívejme se nejprve krátce na historii cenných papírů. Tato se započala psát již za vlády Alexandra Makedonského, avšak podle některých autorů kořeny cenných papírů sahají ještě dále až do dob starověké Babylónie.⁵ Cenné papíry, tak jak je známe dnes, vznikly v průběhu středověku. Městské státy v severní Itálii jsou kolébkou mnoha moderních výtěžků, vědeckých poznatků, uměleckých slohů a v neposlední řadě i právních konstrukcí. Proto nás nepřekvapí, že cenné papíry se začaly používat nejprve zejména v Itálii.⁶ Prvotně to byly směnky, jež se využívaly především v čile se rozvíjejícím obchodním styku, kde sloužily jako vhodný nástroj pro urychlení převodu práv ale i pro jejich zajištění. Další výhodou směnek v porovnání s jinými směnnými komoditami, jako je typicky zlato či drahé kovy, byla větší bezpečnost transportu. S příchodem křížáckých válek dochází k velkému rozmachu cenných papírů. Je to zejména templářský řád, jenž poskytoval skrze svůj bankovní systém „směnky“, díky nimž se zvyšovala bezpečnost a pohodlnost dopravy do Svaté země. V počátcích vznikaly nahodile dle aktuální potřeby jednotlivé druhy cenných papírů, nejednalo se tedy o ucelené zastřešující entity.⁷

Výraz cenný papír se poprvé dostává do legislativy v druhé polovině 19. století, kdy jej upravil zákon č. 1/1863, Všeobecný německý obchodní zákoník. Tento kodex cenný papír označuje jako Werthpapiere (nyní Wertpapier), doslova tedy *hodnotný/cenný papír*. Tato zákonná úprava ovšem nepodávala definici cenného papíru.⁸

1.1.2. Definice cenných papírů

Před účinností OZ byla problematika cenných papírů upravena ZCP, který ovšem nepodával generální legální definici cenných papírů. Bylo možné se setkat jen s určitými partikulárními definicemi v § 1 písm. e) DZ pro účely tohoto zákona a dále v § 185i, kde se

⁵ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 2 – 3.

⁶ BORKOVEC, Aleš. *Akciová společnost a rozptýlené vlastnictví*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 16.

⁷ DĚDIČ, Jan a kol. *Právo cenných papírů a kapitálového trhu*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTUM spol. s r.o., 2000, s. 29.

⁸ VÍTEK, Jindřich In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1819 (§ 514).

jednalo o definici ve vztahu k umořování listin,⁹ podle které bylo nutné předložit listinu k nárokování z ní vycházejících práv.¹⁰ Ani v jednom případě se tedy nejednalo o plnohodnotnou definici cenného papíru. Absence legální definice cenného papíru však v evropském regionu není ničím výjimečným.¹¹

S přijetím OZ se tato situace mění. OZ přináší definici cenného papíru, jež je, až na slovní spojení „po vydání cenného papíru“, převzata ze švýcarské právní úpravy,¹² jež představuje významný inspirační zdroj nejen na tomto místě. Konkrétně jde o článek 965 švýcarského civilního zákoníku¹³, který byl i základem pro úpravu polskou a italskou.¹⁴

Dle § 514 OZ *je cenným papírem listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.* Konstrukce této definice vychází ze staré teorie používané již Randou, jejíž inspirací byl právě švýcarský obligační zákon z roku 1911. Právní teorie se později několikrát pokoušela o vytvoření vhodné definice cenného papíru. Mezi nejvýznamnější teoretiky se řadí například prof. Dědič, který vyšel z § 185i OSŘ a cenný papír definuje jako „*listinu, se kterou je spojeno určité právo tak, že tuto listinu je třeba předložit k uplatnění práva v ní inkorporovaného*“.¹⁵ Dalším příkladem je definice Zdeňka Přibyla, podle kterého je cenný papír definován čtyřmi základními znaky. Musí mít listinnou podobu, jde o listinu o právu, právo z této listiny musí patřit do oblasti soukromého práva majetkového a toto právo musí být s listinou úzce spjato.¹⁶

Ze znění § 514 OZ lze vymezit dva pojmové znaky cenného papíru. Za prvé je to jeho listinná podoba, případně jeho zachycení na jiném hmotném substrátu. Za druhé jsou to práva, která z této listiny vyplývají a jsou do ní inkorporována. Jedná se tedy o cennost nikoli

---

⁹ VÍTEK, Jindřich. Cenné papíry na jméno v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*, 2013, roč. 22, č.12, s. 433 - 434.

¹⁰ PAULY, Jan. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s. , 2014, s. 1213 (§ 514).

¹¹ VÍTEK, Jindřich in LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck , 2014, s. 1820 (§ 514).

¹² PAULY, Jan. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s. , 2014, s. 1215 (§ 514).

¹³ Federal act on the Amendment of the Swiss Civil Code. Art. 965 “A negotiable security is any instrument to which a right attaches in such a manner that it may not be exercised or transferred to another without the instrument.”

¹⁴ ELIÁŠ, Karel. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou.* 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 238.

¹⁵ DĚDIČ, Jan, PAULY, Jan. *Cenné papíry.* 1. vydání. Praha: PROSPEKTUM spol. s r.o., 1994, s. 19.

¹⁶ VÍTEK, Jindřich in LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck , 2014, s. 1820 (§ 514).

faktickou, ale o cennost právní, tedy o následky předvídané zákonem. Půjde tedy o takový projev vůle, se kterým právní řád spojuje právní následky, čímž vzniká jeho cennost.¹⁷

Pro danou konstrukci je stěžejní, že s cenným papírem jako listinou je spjato právo, které nemůže být bez této listiny převedeno ani uplatňováno.¹⁸ Obdobný názor zastává i Kotásek.¹⁹ Subjektivní právo inkorporované do cenného papíru může být různého druhu, typicky to bude právo obligační, může se ale jednat také například o právo věcné či o práva podílnická.²⁰ Pokud jde o inkorporaci práv do cenného papíru, lze ji charakterizovat tak, že tato práva s cenným papírem vznikají, jsou vykonávána, převádí se a zanikají.²¹ Dále však lze konstatovat, že vedle práva hlavního, které je v cenném papíru inkorporováno, může cenný papír obsahovat i dočasně s ním spojená práva samostatně převoditelná bez listiny.²²

Otázkou je, jestli lze do cenného papíru vedle práva inkorporovat i povinnost. Za určitých podmínek je to zjevně možné. Typicky v případě, kdy splněním podmínek bude vlastník cenného papíru oprávněn domáhat se svých práv z tohoto cenného papíru. Jako příklad by mohlo posloužit i zaplacení skladného před vydáním věci při smlouvě o skladování dle § 2418 a následující OZ.²³

1.1.3. Cenné papíry dokonalé a nedokonalé

Právní nauka vytvořila několik způsobů dělení cenných papírů. Jedním ze základních způsobů dělení je rozlišování cenných papírů na dokonalé a nedokonalé. Podíváme-li se na koncepci OZ, je zřetelné, že je vystavěna na dokonalých cenných papírech. Z důvodové zprávy k § 514 OZ lze vyčíst, že příklon k této konstrukci není zcela ustálen, zákonodárce tudíž při tvorbě legislativy nerespektoval standardní teoretické dělení.²⁴ Důvodová zpráva k § 514 OZ vyvolává určité obtíže, když uvádí, že *navrhované ustanovení kryje cenné papíry dokonalé i nedokonalé, tudíž zvláštní vymezení jedněch i druhých není potřebné*. S tímto tvrzením nelze souhlasit.

¹⁷ VÍTEK, Jindřich in LAVICKÝ a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1820 (§ 514).

¹⁸ PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. *Obchodně právní revue*, 2013, roč. 5, č. 9, s. 256 - 257.

¹⁹ KOTÁSEK, Josef. Cenný papír v § 514 – správná definice v nesprávném kontextu?. *Obchodně právní revue*, 2013, roč. 5, č. 9, s. 256 - 257.

²⁰ KOTÁSEK, Josef. In MELZER, Filip (ed). *Občanský zákoník – Velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 379 (§ 514).

²¹ VÍTEK, Jindřich in LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1820 (§ 514).

²² MAREK, Radan, JEŽEK, Václav. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář, § 514 – 544*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3 (§ 514).

²³ Tamtéž, s. 4 (§ 514).

²⁴ VÍTEK, Jindřich in LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1821 (§ 514).

Dokonalé cenné papíry lze dále chápat v užším a širším smyslu. V širším smyslu jde o takový cenný papír, jenž je nutné předložit k uplatnění práva. Z této koncepce ovšem vzniká problém ohledně toho, že osoba, jež cenný papír drží, se v některých případech nemusí domoci práva inkorporovaného do listině. Vhodným příkladem je výplata dividendy osobě zapsané v seznamu akcionářů namísto osoby, na níž byly akcie převedeny, a která je tak jejich držitelem. Dále mohou nastat situace, kdy právní řád presumuje vznik práv vážících se k cennému papíru ještě před jeho vydáním. Půjde právě o akcie, případně o zatímní listy. Užší pojetí chápe cenný papír jako takovou listinu, u které je právo v ní inkorporované převoditelné pouze s touto písemností. Patří zde typicky cenné papíry na doručitele nebo na řad. Užší přístup pojímá rektapapíry jako listiny podobné cenným papírům.²⁵

Jako nedokonalé, nebo také neúplné, jsou označovány ty konstitutivní cenné papíry, které působí jen na vznik práv a povinností, ale nemají vliv na jejich další právní osud, tedy na jejich převod, výkon a zánik. V takovém případě není na závadu, bude-li listina zničena, neboť práva ní vzešlá lze přesto vykonávat, bude-li existence takové listiny nepochybná. Jedná se například o závěť či zakladatelskou listinu,²⁶ na které se však § 514 OZ nevztahuje.²⁷

Motiv, který vedl zákonodárce k odklonu od ustáleného dělení cenných papírů, můžeme shledat v inspiraci v členění dle K. Hermana Otavského. Ten cenný papír chápe jako cennou listinu, kdy cennost spočívá v její právní hodnotě. Cenné papíry následně dělí do dvou kategorií v závislosti na tom, zda je listina podmínkou pro vznik, výkon, převod i samotné trvání práv (dokonalé cenné papíry), anebo zda je potřebná pouze pro některé z citovaných práv (nedokonalé cenné papíry). Z tohoto pohledu akcie představuje cenný papír nedokonalý, jelikož práva akcionáře vznikají již jeho samotnou účastí v A.S., a nikoli vydáním akcie.²⁸ Rozlišování cenných papírů na dokonalé a nedokonalé bylo standardní v období první republiky. Od dané doby ovšem uběhlo mnoho let. V dnešním právním prostředí návrat k prvorepublikové úpravě narušuje ustálené názvosloví, a proto jsem toho názoru, že zákonodárce měl ve větší míře zohlednit vývoj teoretického členění cenných papírů.

1.1.4. Výhody a nevýhody definice cenných papírů

Podívejme se nyní, jaké výhody a nevýhody v sobě skrývá definice cenných papírů. V prvé řadě je nutné zdůraznit, že nová legální definice nepodává taxativní výčet druhů cenných

---

²⁵ DĚDIČ, Jan, PAULY, Jan. *Cenné papíry*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTUM spol. s r.o., 1994, s. 19.

²⁶ DĚDIČ, Jan a kol. *Právo cenných papírů a kapitálového trhu*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTUM spol. s r.o., 2000, s. 31 - 32.

²⁷ PAULY, Jan. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s. , 2014, s. 1216 (§ 514).

²⁸ VÍTEK, Jindřich In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck , 2014, s. 1821 - 1822 (§ 514).

papírů. Otevírá se tak široké pole možností pro vydávání celé řady cenných papírů neupravených zákonem. Ve vztahu k akciím se daná definice promítá tím způsobem, je nově přípustné vydávat různé druhy akcií a nikoli jenom kmenové či prioritní, jako tomu bylo dříve. Ačkoli ZCP neobsahoval výslovný zákaz vydávání nepojmenovaných cenných papírů, bylo emitování neupravených cenných papírů fakticky omezeno tím, že na vydávání jiných cenných papírů než v právních předpisech normovaných ZCP nepamatoval.²⁹

Pauly spatřuje výrazný nedostatek dané koncepce ve „ztotožnění pojmu cenného papíru s pojmem listinného papíru a uznání zaknihovaného cenného papíru pouze jako něčeho, co do pojmu cenného papíru nepatří“. Je to především z důvodu rozšiřování významu zaknihovaného cenného papíru. Dále je zapotřebí poukázat na to, že i v případě cenného papíru v listinné podobě mohou vyvstat určité problémy. Některé práva je totiž možné realizovat bez ohledu na to, zda listina existuje či nikoli. Jako vhodný příklad zde poslouží práva akcionáře, která často vznikají už před vydáním cenného papíru, s nímž jsou spojeny. Za situace, kdy cenný papír již existuje, vznikají další problémy související s výkonem, převodem i zánikem inkorporovaného práva.

U existentního cenného papíru, lze vykonat práva v něm obsažená i bez jeho přeložení. Bude se jednat typicky o akcie na jméno, u nichž se za akcionáře považuje ta osoba, která je zapsána v seznamu akcionářů, přestože tomu tak po faktické stránce být nemusí.

Co se týče převodu cenných papírů, Pauly spatřuje do budoucna problém definice ve spojení se samostatně převoditelnými právy, jež se mohou od cenného papíru odpoutat a nenásledovat jej.³⁰ Zde však lze Paulyho argument rozporovat názorem Marka, s nímž se plně ztotožňují. Ten dovozuje, že se jedná pouze o práva vedlejší a dále rozvádí, že cenným papírem je jen taková listina obsahující práva, která jsou s jejím právním osudem napevno spojena.³¹

Jako případ, kdy cenný papír nezaniká na rozdíl od práva s ním spojeného, pak Pauly uvádí nemožnost plnění ze skladištního listu při zničení věci, která byla dána do úschovy.^{32 33}

---

²⁹ VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*, 2012, roč. 20, č. 12 s. 427 - 428.

³⁰ PAULY, Jan. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s. , 2014, s. 1213 a s 1215 (§ 514).

³¹ MAREK, Radan, JEŽEK, Václav. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář, § 514 – 544*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2-3 (§ 514).

³² PAULY, Jan. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s. , 2014, s. 1214 (§ 514).

³³ Každopádně názor Paulyho sdílím, ač jde proti většině doktríny, která s definicí souhlasí (viz. VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*, 2012, roč. 20, č. 12, s. 426 - 438).

Vedle legální definice vyvstávají problémy i ve vztahu k převodům vlastnického práva k cenným papírům dle § 1103 a § 1104 OZ, a to především z důvodu přechodu ze švýcarské úpravy na úpravu německou.

Lze uzavřít, že právní úprava je již zastaralá a vzhledem k výše uvedenému nepřilíší přesná. Z toho důvodu by byl vhodnější pokus o vytvoření definice vlastní, případně s inspirací za hranicemi Evropy.

1.2. Akcie a její definice

Zákon definuje akcii v § 256 odst. 1 ZOK jako *cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na jejím likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací*. Definice téměř shodně opisuje dřívější vymezení akcií v § 155 odst. 1 ObchZ. Jak je z definice patrné, jedná se o cenný papír, a tudíž se na akcie bude vztahovat i obecná právní úprava cenných papírů tam, kde bude chybět speciální právní úprava. Z definice plyne, že akcie je takový cenný papír, se kterým se pojí práva v definici obsažená, splňuje-li i další zákonem uložené povinnosti. Ze ZOK ovšem vyplývají pro akcii i další práva, rovněž stanovy mohou určit ještě širší rozsah práv, což bude rozebráno v následujících kapitolách.³⁴ Řadu práv lze od akcie dokonce oddělit. Ze systematického zařazení i definice samé je patrné, že tento cenný papír mohou vydávat jen A.S.

Akcie bývají označovány jako cenný papír výnosový, a to z toho důvodu, že je s ním obecně spojeno právo na *jejím zisku*. Jedná se také o spekulativní cenný papír, jelikož zisku nemusí být vždy dosaženo. Dále lze akcii podřadit pod kategorii cenných papírů obchodovatelných vzhledem k jejich převoditelnosti, nicméně tato může být omezena. Jde též o cenný papír deklaratorní pro jeho nezávislost podílu na akcii jako substrátu (hmotného nosiče).³⁵

1.3. Forma cenného papíru a akcií

1.3.1. Forma cenného papíru

Forma cenného papíru je upravena v § 518 OZ, jenž přebírá úpravu obsaženou dříve v § 3 odst. 1 ZCP. Zákon rozeznává tři formy cenného papíru, o nichž bude pojednáno níže.³⁶ Důvod, pro který je forma cenných papírů rozlišována, shrnuje P. Čech velmi jednoduchou

---

³⁴ DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 101.

³⁵ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 267.

³⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 240.

premisou. Podle něj „jednota formy cenného papíru je dána způsobem jeho převodu (převoditelnosti), resp. legitimace oprávněné osoby k výkonu práv z něj“.³⁷

Cenné papíry na doručitele, označované také jako *au porteur*, jsou neomezeně převoditelné. K převodu dochází pouhým předáním a práva s ním spojená vykonává ten, kdo daný cenný papír drží. Kladem, nebo naopak záparem, cenných papírů na doručitele je, že není možné vysledovat jejich transakční historii, jako je tomu například u převodů rubopisem.³⁸ Zákon vytváří právní fikci, podle které se jedná o cenný papír ve formě na doručitele, pokud tento neobsahuje jméno oprávněné osoby.

Pro formu cenného papíru na řad je nutné, aby listina obsahovala jméno oprávněného, ovšem cenné papíry na jméno se převádějí rubopisem. Historie rubopisů ovšem nemusí být vždy plně zachycena v cenném papíru. Máme na mysli ty případy, kdy je převod nebo přechod práv a povinností dán ex lege. Typicky se bude jednat o úmrtí fyzické osoby či zrušení a zánik osoby právnické. Zákon v § 518 odst. 2 OZ vytváří právní fikci, podle níž neobsahuje-li cenný papír jméno oprávněné osoby, jde o cenný papír ve formě na řad.³⁹

Cenné papíry na jméno, rovněž označované jak rektapapíry, obsahují jméno držitele. Na rozdíl od cenných papírů na řad se nepřevádějí rubopisem, ale smlouvou v písemné formě a předáním cenného papíru. Vůči emitentovi je převod účinný až od okamžiku, kdy mu byl oznámen. Výraznou odlišností od předchozích forem je, práva z cenného papíru na jméno lze uplatnit i bez něj.⁴⁰

1.3.2. Forma akcií

Jak uvádí ustanovení § 263 ZOK, mohou mít akcie formu cenného papíru na řad nebo na doručitele. Akcie ve formě na jméno (terminologií OZ) nejsou zákonem povoleny. Zákon ovšem nepřejímá pojmosloví § 518 OZ. Pro akcii na řad používá označení akcie na jméno a akcii ve formě na doručitele označuje jako akcii na majitele. Forma je ZOK rozlišována dosti nejednotně. Například § 259 odst. 1 písm. d) ZOK se vymezuje proti rozlišování formy u zaknihované akcie. Na druhou stranu o tři ustanovení výše se normuje, že forma se rozlišuje i

---

³⁷ ČECH, Petr. Akcie ve víru rekodifikace aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 10, s. 298.

³⁸ POSPÍŠILOVÁ, Alena, POSPÍŠIL, Michal. *Cenné papíry a podnikání na kapitálovém trhu*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva s.r.o., 2006, s. 17 - 18.

³⁹ PAULY, Jan. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s. , 2014 a s. 1225 (§ 518).

⁴⁰ MAREK, Radan, JEŽEK, Václav. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář, § 514 – 544*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 32 (§ 518).

u akcie zaknihované, viz. § 263 odst. 1 ZOK. Tato nejednotnost se jeví o to problematičtější ve spojení s úpravou OZ, kde se forma u zaknihovaných cenných papírů nerozlišuje.⁴¹

Forma akcie je dle § 250 odst. 1 písm. d) ZOK podstatnou náležitostí akcie. Z tohoto důvodu se na akcie neuplatní úprava § 518 odst. 2 OZ, který zakotvuje právní fikci, že cenný papír obsahující jméno oprávněného je cenným papírem na řad a neobsahuje-li jméno oprávněného, jedná se o cenný papír na doručitele. K problematice náležitostí akcií blíže v kapitole druhé.

Akcie ve formě cenného papíru na doručitele jsou na základě § 263 odst. 2 ZOK označovány jako akcie na majitele. Tyto akcie na majitele mohou být vydávány pouze jako zaknihované právo nebo imobilizovaný cenný papír. Tento fakt je pak v ZOK zcela zbytečně duplikován v § 263 odst. 2 a § 274 odst. 2 ZOK. V ustanovení § 274 odst. 1 ZOK se uvádí, že akcie na majitele jsou neomezeně převoditelné. Dané pravidlo je ovšem rozporováno hned v následujícím § 275 odst. 1 ZOK, který umožňuje A.S., aby stanovami omezila převoditelnost zaknihovaných akcií.⁴² Vystává otázka, které ustanovení má být aplikováno. Přikláním se k názoru, že úprava akcií na majitele dle § 274 odst. 1 ZOK představuje speciální pravidlo, a tudíž je přímo aplikovatelné na akcie na majitele. Zatímco § 275 odst. 1 ZOK může ze své podstaty zahrnovat i akcie ve formě na jméno. Jak se tento zjevný rozpor vyřeší, bude záležet na budoucí judikatuře.

Jak je zřejmé z aktualizované důvodové zprávy k ZOK, zákon *pouze převzal* úpravu zákona č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů novelizujícího ObchZ, který znemožnil vydávání akcií na majitele v listinné podobě.⁴³ K této změně došlo především pod tlakem veřejnosti. I přes snahu zákonodárce vymítit možnost anonymizace osob fakticky držících podíly v obchodních korporacích, obsahuje přesto ZOK takové instituty, které umožňují vlastnickou strukturu zneprůhlednit a osobu skutečného vlastníka učinit jen velmi těžko dohledatelnou.⁴⁴

Akcie ve formě cenného papíru na řad jsou v § 263 odst. 3 ZOK označovány jako akcie na jméno. Akcie na jméno je první ze dvou zákonem předpokládaných forem akcie. Od akcií ve formě na majitele se odlišuje především následujícími znaky.

---

⁴¹ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1223 (§ 263).

⁴² VYBÍRAL, Roman. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1330 (§ 263).

⁴³ DVOŘÁKOVÁ, Kateřina, VRAJÍK, Michal. Opravdu skončí anonymní akcie?, *Právní rádce*, 2013, roč. 9, č. 7, s. 43-44.

⁴⁴ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1222 (§ 263).

Za prvé, tyto akcie v sobě nesou jméno prvního vlastníka, to vyplývá ze znění § 259 odst. 3 ZOK. Držitelé akcií jsou pak zapsáni do seznamu akcionářů. To vede k ještě silnějšímu propojení akcie s osobou oprávněnou uplatňovat práva s ní spojená. K převodu této formy akcie dochází na základě smlouvy. Zákon ovšem nenormuje žádné zvláštní náležitosti takové smlouvy. Vedle uzavření smlouvy je také nutný převod na jinou osobu vyznačit na rubopise listiny. Zákon vyžaduje, aby identifikace nabyvatele byla jednoznačná. K této problematice blíže opět v kapitole druhé. Zákon v § 269 odst. 2 ZOK vyžaduje k účinnosti smlouvy vůči A.S. její oznámení společnosti. To je rozdíl oproti právní úpravě ObchZ, který k platnosti převodu vyžadoval zápis do seznamu akcionářů.⁴⁵ Za třetí lze převoditelnost těchto akcií oproti akciím na majitele, jež jsou volně převoditelné, omezit, nikoli však vyloučit. Způsob omezení musí být upraven ve stanovách A.S. K omezení může dojít několika způsoby.⁴⁶

Na závěr je vhodné doplnit, že některé zvláštní právní předpisy stanoví pro určité specifické A.S. konkrétní formu, v níž mohou akcie emitovat, anebo požaduje, aby jimi vydané akcie byly vedeny pouze jako zaknihované právo.

1.4. Zaknihované cenné papíry a zaknihované akcie

1.4.1. Zaknihované cenné papíry

Zaknihované cenné papíry byly zavedeny s ohledem na praktické výhody, jež se k nim pojí, spočívající v jejich snazší úschově a následné dispozici. Postupně se dospělo k závěru, že k nakládání s právy plynoucích z cenných papírů není nezbytně nutné disponovat s jejich hmotným substrátem, neboť je naprosto dostačující předložit potvrzení z příslušné evidence. Doplňme, že skutečný rozmach zaknihovaného cenného papíru nastal až s nástupem výpočetní techniky, kdy se takovýto způsob evidence stal o mnoho jednodušší a celosvětově dostupnější.

Způsoby, jakými lze zaknihovat cenné papíry jsou rozličné. Jednou z možností je vedení jedné evidence jedinou osobou, která ji vede pro jednu emisi, zde se hovoří o evidenci jednočládkové decentralizované. Na určitém území může existovat mnoho takovýchto evidencí cenných papírů. Druhou variantou je vícečládková decentralizovaná evidence, kde je evidence jedné emise cenných papírů vedena vícero osobami. Jedná se o nejpoužívanější způsob zaknihování. Poslední možností je vedení evidence jako jednočládkové centralizované, u které vede jedna osoba evidenci o celé emisi cenných papírů, tato je jediným

---

⁴⁵ VYBÍRAL, Roman. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1338 (§ 263).

⁴⁶ Problematika převodu akcií by si zasloužila větší pozornost, což je však nad rámec rozsahu této práce.

subjektem, který vede evidenci všech zaknihovaných cenných papírů.⁴⁷ Původně v České republice fungovala jednočlanková centralizovaná evidence, se vstupem do Evropské unie však bylo nutné se přizpůsobit evropské legislativě a dne 7. července 2010 byla zavedena vícečlanková decentralizovaná evidence se zahájením činnosti Centrální depozitáře cenných papírů.⁴⁸

Zaknihované cenné papíry jsou upraveny v ustanovení § 525 odst. 1 OZ, jenž definuje zaknihované cenné papíry jako *takovou entitu, při které byl cenný papír nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze jej převést jinak než změnou zápisu v této evidenci*. Tato úprava vychází z německé a švýcarské teorie dematerializovaných cenných papírů, na kterou odkazuje i důvodová zpráva k § 525 OZ.⁴⁹ Německá a švýcarská právní úprava už samotným názvoslovím zřetelně odlišuje cenný papír od zaknihovaného cenného papíru. Cenný papír v listinné podobě pojmenovává shodně s českou právní úpravou, na rozdíl od zaknihovaného cenného papíru, pro nějž používá výraz cenné právo. Tato skutečnost se odráží například i při zřízení zástavního práva k zaknihovanému cennému papíru, kde se aplikují ustanovení o zastavení pohledávky.⁵⁰

Podíváme-li se znovu zpět na definici cenného papíru dle § 514 OZ, zaznamenáme, že zaknihovaný cenný papír nenaplnuje jeden ze základních definičních znaků, a to listinnou podobu. S účinností NOZ je zaknihovaný cenný papír nově pojímán jako právo, na něž se aplikuje úprava cenných papírů. Jedná se o výraznou změnu ve srovnání s předchozí právní úpravou, kde byl zaknihovaný cenný papír vymezen jako samostatný druh cenného papíru. Nad to je tato skutečnost ještě jednou přímo vyjádřena v § 525 odst. 2 OZ. Za nadbytečný lze považovat § 525 odst. 1 OZ věta poslední, kde se určuje, že zaknihovaný cenný papír je zastupitelný, pokud byl vydán tímž emitentem a vznikají z něj stejná práva. Tato věta je s ohledem na znění § 516 OZ a výše zmíněnou koncepci § 525 odst. 2 OZ zcela zbytečná.

Na tomto místě je nutné poukázat na to, že někteří autoři mají vůči této koncepci výhrady. Poukazují například na to, že není jasné, jakým způsobem se budou odlišovat práva generální, která by byla v případě cenného papíru přímo vázána s touto listinou, a práva samostatně převoditelná. Z evidence pak bude těžko seznatelné, které právo obsažené v tomto

---

⁴⁷ PAULY, Jan. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s. , 2014, s. 1247 – 1248 (§ 525).

⁴⁸ HOLEČEK, Milan. Centrální depozitář cenných papírů zahájil činnost a probudil ta dosud dřímající moderní právní úpravu v oblasti kapitálových trhů. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 15, s. 368 -369.

⁴⁹ VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*, 2012, roč. 20, s. 429.

⁵⁰ HUSTÁK, Zdeněk, MANDERLA, Matěj. Cenné papíry ve světle rekonstrukce - poznámky k novému režimu. *Obchodněprávní revue*, 2014, roč. 6, č. 1, s. 14.

globálním právu je zakotveno pevně a nelze jej oddělit, a která práva jsou naopak oddělitelná.⁵¹

Jako další nedostatek legální definice lze chápat skutečnost, že zákon neodlišuje striktně terminologicky zaknihovaný cenný papír od cenného papíru v listinné podobě, jak to činí německá a švýcarská úprava.⁵² A i když zákonodárce v důvodové zprávě tuto skutečnost zohledňuje, nikterak ji do právní úpravy nezpracovává, ač by to bylo z podstaty věci žádoucí, a pouze uvádí, že „tak daleko navrhovaná právní úprava nejde“. Toto lze jistě označit jako nedůslednost zákonodárce, k čemuž se přiklání i řada autorů.⁵³

Ze zákona vyplývá, že zaknihovat lze jakýkoli cenný papír, což je novinkou oproti předchozí právní úpravě. Dle ZCP bylo možné zaknihovat jen zastupitelné cenné papíry, jež byly upraveny v ZPKT. Možnost zaknihování se tak dříve vztahovala na akcie, zatímní lity, opční listy a další. Nová konstrukce má několik dopadů. Za prvé, převod zaknihovaného cenného papíru bude veden formou změny zápisu v příslušné evidenci. Dále existenci tohoto práva bude možné z důvodu neexistence listiny prokazovat výpisem z evidence. Zde je nutné zmínit, že uvedený výpis není cenným papírem, jeho funkce slouží pouze k prokázání existence takto zaknihovaného práva.⁵⁴

Můžeme shrnout, že znaky zaknihovaných cenných papírů jsou zápis do příslušné evidence a převoditelnost pouze skrze změnu zápisu v této evidenci. Není však zcela zřejmé, o jakou evidenci se jedná, jelikož OZ nepřijímá znění § 91 ZPKP a výslovně odpověď nepodává. Dříve byl druh evidence dalším pojmovým znakem zaknihovaného cenného papíru. Tento znak však nebyl přejat do NOZ, a není tak součástí nové definice, jež se zaměřuje především na charakter dispozice.⁵⁵ Od roku 2010 evidenci vede Centrální depozitář cenných papírů, který nahradil Komisi pro cenné papíry.

Z pohledu věcných práv je zaknihovaný cenný papír věcí v právním smyslu dle § 489 OZ. Přesněji je zaknihovaný cenný papír věcí nehmotnou a movitou v souladu s § 496 odst. 2 a § 498 odst. 2 OZ.

---

⁵¹ PAULY, Jan. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s. , 2014, s. 1249 (§ 525).

⁵² ELIÁŠ, Karel. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou.* 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 243.

⁵³ PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 8, s. 240.

⁵⁴ VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*, 2012, roč. 20, s. 430.

⁵⁵ PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 8, s. 240.

OZ nerozlišuje formy zaknihovaných cenných papírů, což ovšem ZOK v § 263 ZOK nerespektuje a zaknihované akcie dělí na řad a na doručitele. Tuto skutečnost někteří autoři berou jako možnou nedůslednost, zejména pak s ohledem na znění důvodové zprávy, která se k této otázce nijak nevyjadřuje.⁵⁶ S tímto se ovšem příliš neztotožňuji, jelikož je nutné zohlednit, že právní úprava akcií v ZOK je oproti OZ úpravou speciální. Proto pokud by zákonodárce chtěl toto dělení aplikovat na všechny druhy zaknihovaných cenných papírů, pojmul by dané členění do obecné právní úpravy OZ. Z uvedeného je dle mého názoru zřejmé, že vůlí zákonodárce bylo toto dělení uplatnit pouze pro zaknihované akcie, přestože však nejsou seznatelné pohnutky, kterými byl zákonodárce veden.

1.4.2. Zaknihované akcie

Zaknihované akcie podléhají režimu právní úpravy cenných papírů obsažené v OZ. Akcie v listinné podobě je v takovém případě nahrazena zápisem do příslušné evidence a je vedena jako zaknihované právo. Na to se váže i otázka převoditelnosti takového práva. ZOK v § 275 odst. 1 upravuje, že *zaknihované akcie jsou neomezeně převoditelné, ledaže stanovy určí jinak*. Převod akcií lze provést pouze skrze změnu v této evidenci. Od stavu zápisu v příslušné evidenci se odvíjí, kdo je oprávněn k právům, jež jsou obsažené v zaknihované akci. Jde ovšem o vyvratitelnou právní domněnku, která nastupuje tehdy, nebude-li prokázáno, že zápis neodpovídá skutečnosti.⁵⁷

Jak bylo řečeno výše, právní úprava zaknihovaných cenných papírů se bude vztahovat i na právní úpravu zaknihovaných akcií. Zaknihovaná akcie je tak rovnocennou kategorií k akci v listinné podobě. Bude se tedy také jednat o zaknihované právo jako samostatnou věc v právním smyslu. Při studiu OZ a ZOK lze ovšem velmi rychle dospět k závěru, že tato konstrukce není příliš dodržována, neboť zákon na řadě míst s termíny akcie a zaknihovaná akcie zachází podle libosti.⁵⁸

Je důležité také zmínit, že zaknihovaná akcie není formou akcie. Někteří autoři ovšem tuto skutečnost pomíjí a považují zaknihované akcie jako jednu z forem akcie.⁵⁹ Tato skutečnost je zřejmá i z § 263 odst. 1 ZOK, která určuje že forma cenného papíru na řad nebo

---

⁵⁶ HUSTÁK, Zdeněk, MANDERLA, Matěj. Cenné papíry ve světle rekodifikace - poznámky k novému režimu. *Obchodněprávní revue*, 2014, roč. 6, č. 1, s. 15.

⁵⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 467 (§ 276).

⁵⁸ ČECH, Petr. Akcie ve víru rekodifikace aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 10, s. 298.

⁵⁹ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David. *Cenné papíry. Základy soukromého práva IV*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 58 a 67.

na majitele se obdobně rozlišuje i u zaknihovaných akcií. Nelze tedy zaknihované akcie podřazovat pod formu. K tomu se shodně staví i Bělohlávek.⁶⁰

1.5. Kusové akcie

Z hlediska dělení lze akcie kusové označit jako typ akcií, a to z důvodu zabránění jiných vhodných označení.⁶¹ V žádném případě kusové akcie nelze charakterizovat jako druh akcií. Jsou postaveny na roveň akciím se jmenovitou hodnotou a mohou být modifikovány stejně jako akcie se jmenovitou hodnotou. To znamená, že mohou být vydány jako akcie, jako imobilizovaný cenný papír či jako zaknihované právo. Mohou obsahovat i zvláštní práva. Lze je dále dělit dle druhu stejně jako akcie se jmenovitou hodnotou.⁶² Oproti evropským zvyklostem, je A.S. dovoleno, aby vydala i kusové akcie s rozdílnou váhou hlasů.⁶³

Emitování kusových akcií umožňuje řada evropských zemí, jejich pevné zakotvení nalézáme především ve Spojených státech amerických. Tyto země ovšem nemají shodnou právní úpravu. Kusové akcie lze v základu rozlišovat na kusové akcie pravé a kusové akcie nepravé.

Kusové akcie pravé jsou užívány tam, kde zákon upustil od garanční funkce základního kapitálu. K tomuto systémovému posunu chápání základního kapitálu A.S. došlo například v některých státech Spojených států amerických, z evropských zemí pak ve Finsku. Tento model neváže akcie na určitý podíl základního kapitálu. Podle této konstrukce A.S. nevytváří základní kapitál vůbec, anebo jsou akcie na výši základního kapitálu zcela nezávislé.⁶⁴ Prostředky získané takovou emisí je možné použít podle potřeb společnosti, a to i takovým způsobem, který české právo nedovoluje, například pro výplatu jiným akcionářům. Nespornou výhodou je možnost vydávání kusových akcií pod jmenovitou hodnotou, což může přivést investory v době, kdy se společnost nachází v problémech, a může se tak jednat o rychlý způsob řešení. Jako další výhody lze uvést důvody daňové.⁶⁵ Možnost vydávání kusových akcií je umožněna i v členských zemích Evropské unie tzv. druhou směrnicí. Daná směrnice se však vztahuje pouze na společnosti podílející se na kolektivním investování. Zde je dáno na úvaze jednotlivých členských států, zda možnost vydávání takovýchto akcií povolí.

⁶⁰ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 1223 (§ 263).

⁶¹ Druh akcií je užíván ke členění akcií podle práv s ní spojených, jak bude rozebráno v další kapitole. Forma je pak užívána pro učení zda je akcie vydána na doručitele nebo jde o akcii na řad. viz. i ŠAFRÁNEK, Ondřej. *Cenné papíry, jejich charakteristika a druhy*. *Právní rádce*, 2014, roč. 10, č. 7, s. 6 – 7.

⁶² HEJDA, Jan a kol. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 339 (§ 257).

⁶³ LASÁK, Jan, *Akciová společnost na prahu rekonstrukce, základní novinky*. *Obchodněprávní revue*, 2012, roč. 4, č. 2. s. 46 – 47.

⁶⁴ KOŽIAK, Jaromír. *Akcie bez nominální hodnoty – finská cesta*. *Obchodní právo*, 2008. roč. 17, č. 8, s. 8.

⁶⁵ Směrnice Rady ES 77/91 EHS, nově – směrnice Rady a EP 2012/30/EU

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů, zakotvil vytváření A.S. s proměnlivým základním kapitálem.⁶⁶ Lze tedy říci, že kusové akcie existovaly v našem právním řádu již před účinností ZOK.

V evropském regionu se užívají především nepravé kusové akcie. Zde A.S. tvoří základní kapitál, jenž musí splňovat minimální zákonnou výši, tato povinnost vyplývá i z výše zmíněné sekundární evropské legislativy. U těchto akcií není uváděna jmenovitá hodnota akcie, kterou nenalezneme ani ve stanovách. Výše jmenovité hodnoty je však zjistitelná, a to tak, že vydělíme základní kapitál počtem emitovaných akcií dle § 247 odst. 2 ZOK, jelikož akcie je v tomto případě vázaná na základní kapitál společnosti. V této spojitosti je vcelku logické označení hodnoty této akcie jako hodnoty účetní namísto hodnoty jmenovité. Tato účetní hodnota bývá označována také jako dopočítatelná, fiktivní nebo skrytá.⁶⁷

Do našeho právního řádu byly kusové akcie pro „klasické“ A.S. zavedeny až účinností ZOK. Jejich problematika je upravena § 257 ZOK, který je definuje negativně jako akcie, *kteřé nemají jmenovitou hodnotu a představují stejné podíly na základním kapitálu společnosti*. Pro to, aby A.S. mohla emitovat kusové akcie, je nezbytné, aby byla tato možnost předvídaná stanovami, které musí vedle toho upravit všechny další podstatné náležitosti akcií dle § 250 ZOK.

Jak bylo řečeno výše obecně, i podle úpravy ZOK mohou mít kusové akcie různou formu. Mohou být vydány jako zaknihované právo, jako akcie se zvláštními právy a mohou být i nahrazeny akcií hromadnou.

Jako problematické se jeví, která ustanovení ZOK lze na kusové akcie aplikovat a která nikoli. Je to především z důvodu znění § 257 odst. 4 ZOK. Zde se uvádí, že *vydala-li akciová společnost kusové akcie, nepoužijí se ustanovení tohoto zákona, jež se týkají jmenovité hodnoty*. Citované ustanovení ovšem nelze užít ovšem na všechna ustanovení ZOK. Vhodným příkladem je § 279 ZOK, kde zákon hovoří o možnosti vydávat prioritní akcie bez hlasovacích práv maximálně do 90% základního kapitálu. Zcela jistě bude toto ustanovení aplikovatelné na A.S., které vydaly kusové akcie. Jistou rozporuplností může být, že zákon oproti příkladu výše uvedenému na některých místech přímo zařazuje vedle akcií o jmenovité hodnotě i akcie kusové. Činí tak v § 365 ZOK, kde ovšem nedodrжуje způsob určování hodnoty podle souhrnné účetní hodnoty.⁶⁸

---

⁶⁶ ČERNÁ, Simona. O nepravých kusových akciích. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 5, s. 129.

⁶⁷ KOŽIAK, Jaromír. Akcie bez nominální hodnoty – finská cesta. *Obchodní právo*, 2008, roč. 17, č. 8, s. 8 - 9.

⁶⁸ ČERNÁ, Simona. O nepravých kusových akciích. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 5, s. 129.

Důvodem, který společnosti povede k vydávání kusových akcií, zjevně bude jednodušší způsob změny výše základního kapitálu a s tím spojená snazší výměna akcií.⁶⁹

---

⁶⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 452 (§ 257).

2. Náležitosti akcií

2.1. Obecně o náležitostech akcií

Právní úprava § 259 až 262 ZOK v tomto směru vcelku jasně definuje jednotlivé náležitosti, jež jsou na akcie kladeny. Pro srovnání uvedme, že předchozí právní úprava vymezovala náležitosti akcií dosti roztržštěně v jednotlivých odstavcích § 155 ObchZ a dále v § 159 a 160 ObchZ. Rekodifikace soukromého práva měla za cíl mimo jiné i větší přehlednost právní úpravy,⁷⁰ proto upravuje náležitosti akcií systematicky v za sebou řazených ustanoveních, což lze jedině uvítat.

Novinkou je upuštění od povinnosti uvádět na akcii datum emise. Úprava emise byla z velké části převzata z § 5 ZCP a vtělena do ustanovení § 519 OZ.⁷¹ Můžeme říci, že jde o další vítanou změnu, jelikož odstraňuje dříve panující problémy ohledně otázky, či podpisy je třeba na akcii uvádět.

Zaměříme se však na rozdíly po obsahové stránce, jelikož tato problematika je o něco složitější než samotné členění náležitostí akcií. ObchZ v této spojitosti používal ve svém § 155 odst. 3 imperativní vyjádření, že *akcie musí obsahovat*, což je rozdíl oproti stávající úpravě, kde se v § 259 ZOK normuje, že *akcie obsahuje*. ZOK upustil také od některých náležitostí, které ObchZ požadoval. Jedná se o uvedení formy akcie u akcií zaknihovaných, dále pak informace o výši základního kapitálu, o počtu akcií k datu emise, dále pak samotné datum emise a u zvláštních druhů akcií určení práv, která se s nimi pojí.⁷² Lze říci, že se sice jedná o náležitosti mnohdy zásadního významu, které jsou ovšem jednoduše zjistitelné z příslušného rejstříku. Teprve praxe posléze ukáže, jestli upuštění od těchto povinností bylo správné.

Zákon neuvádí, jaké budou následky absence některé z obligatorních náležitostí akcií. Při hledání odpovědi na danou otázku je nutné vyjít z koncepce neplatnosti právního jednání dle OZ. Lze dovodit, že listina postrádající některou z povinných náležitostí akcií, bude posouzena jako inomínátní cenný papír dle generální úpravy § 515 OZ za předpokladu, že bude splňovat veškeré náležitosti inomínátního cenného papíru.⁷³

---

⁷⁰ ELIÁŠ, Karel. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 51.

⁷¹ Tamtéž, s. 240.

⁷² PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1209 (§ 259).

⁷³ VYBÍRAL, Roman. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1308 - 1309 (§ 259).

2.2. Označení, že jde o akcii

Úprava tohoto požadavku je v právní úpravě zcela nová, ovšem nikterak překvapivá. Ani za účinnosti ObchZ nebylo příliš možné představit si akcii, jež by na svém hmotném nosiči neobsahovala označení, že jde o akcii.⁷⁴ Můžeme se zabývat otázkou, jestli takové označení musí být uvedeno pouze jednoslovně užitím výrazu „akcie“, anebo je-li možné toto označení upravit například i opisem zákonné definice akcie dle § 256 odst. 1 ZOK. Dle mého názoru budou s ohledem na výklad § 259 odst. 1 písm. a) přípustné obě dvě varianty, a to i přesto, že je druhý způsob komplikovanější a zaujímá větší prostor na listině.

2.3. Jednoznačná identifikace společnosti

Dřívější právní úprava ObchZ byla v tomto směru přísnější a požadovala po emitentovi, aby akcie obsahovala informace o obchodní firmě a sídle společnosti.⁷⁵ Současný požadavek jednoznačné identifikace společnosti, dává emitentovi širší paletu možností, jak tento požadavek splnit, čímž se otevírá i možnost dělení těchto identifikačních znaků na jednoznačně samostatně identifikovatelné a jednoznačně nesamostatně identifikovatelné.

Není zcela jednoznačné, které znaky mohou společnost dostatečně identifikovat samostatně a které naopak musí být spojeny s dalším znakem. Znaků, které jsou způsobilé samostatně jednoznačně identifikovat společnost, není mnoho. Do této skupiny identifikačních znaků zcela jistě náleží firma společnosti a dále například IČO obchodní korporace. Domnívám se, že se může jednat také o informace o zapsání obchodní korporace do obchodního rejstříku vedeného u příslušného soudu s označením vložky a čísla, pod kterým je zapsána. A konečně lze za znak způsobilý samostatně určit společnost považovat i DIČ.

Plně se ztotožňuji s názorem Paulyho, podle kterého nelze sídlo společnosti pojímat jako samostatně jednoznačně identifikující prvek, ale pouze jako složku takovéto jednoznačné identifikace. Problematika sídla otevírá velmi zajímavou otázku, zdali uvedeným sídlem může být jen sídlo zapsané v obchodním rejstříku či jen sídlo skutečné anebo snad obě dvě sídla. Následně se nabízí další otázka, a to jestli změna sídla bude mít za následek vadnost dříve emitované akcie, přestává-li být společnost dostatečně identifikovaná dle uvedení sídla ve spojení s jiným znakem.⁷⁶ Jelikož sídlo představuje nesamostatný identifikační znak, je nutné

---

⁷⁴ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1210 (§ 259).

⁷⁵ VYBÍRAL, Roman. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1306 (§ 259).

⁷⁶ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1211 (§ 259).

vyřešit, které sídlo, zda fiktivní či reálné, je nutné spojit s jinými nesamostatnými znaky tak, aby společně dostatečně přesně identifikovaly danou společnost. V tomto směru se přikláním k závěru, že je zapotřebí užít sídlo zapsané v obchodním rejstříku, ačkoli si lze představit, že společnost bude jednoznačně identifikována skutečným sídlem v kombinaci s dalšími znaky.

2.4. Jmenovitá hodnota akcií

Tato náležitost je převzata z § 155 odst. 3 písm. b) ObchZ. Zákon nevysvětluje, co je jmenovitá hodnota akcií.⁷⁷ Zákon dříve v § 6 odst. 1 ZCP definoval jmenovitou hodnotu cenného papíru jako peněžitou částku, která je v něm uvedena. Citované ustanovení bylo následně derogováno novelou zákona č. 362/2000 Sb.⁷⁸ Daný termín je nicméně i nyní chápán shodně s předchozí definicí. Výši jmenovité hodnoty akcií určují zakladatelé při založení A.S.

Právní úprava jmenovité hodnoty akcií navazuje na předchozí právní úpravu ObchZ. Do 31.12. 1991 platila právní úprava, která nařizovala jmenovitou hodnotu akcií v celých tisících. Ze stávající právní úpravy základního kapitálu u akciové společnosti dle § 246 odst. 2 ZOK je zřejmé, že jmenovitá hodnota může být vyjádřena v korunách i v eurech v závislosti na tom, v jaké měně je základní kapitál upraven v zakladatelských dokumentech.⁷⁹ Narozdíl od ObchZ však zákon nově neurčuje, jaká je minimální výše jmenovité hodnoty jedné akcie, přestože se jedná o běžný požadavek zákona. Příkladem lze odkázat na německý obchodní zákoník, který normuje minimální jmenovitou hodnotu akcie na jedno euro. Vystává tudíž otázka, zda lze s ohledem na nedostatek zákonné minimální výše jmenovité hodnoty vydat akcie i v necelých korunách.⁸⁰ Vzhledem k minimální výši základního kapitálu dva miliony korun českých a teoretické možnosti vydat akcie s jmenovitou hodnotou jedné koruny české je však tato otázka spíše akademická nežli praktická.

A.S. může vydávat akcie s různou jmenovitou hodnotou. Za této situace je opět nutné uvádět na akcii její jmenovitou hodnotu. Konkrétní rozvržení základního kapitálu A.S. se pak promítne ve stanovách společnosti, kde budou v souladu s § 250 ZOK akcie rozvrženy dle jejich jmenovité hodnoty a počtu kusů tak, aby se jejich jmenovité hodnoty v souhrnu rovnaly výši základního kapitálu. Dále je zapotřebí doplnit, že s akciemi stejné jmenovité hodnoty mohou být spojena různá práva. Pro některé A.S. právní řád však dává jistá omezení, jedná se například o penzijní fondy, které mohou vydávat jen akcie, které mají stejnou jmenovitou

---

⁷⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 453 (§ 259).

⁷⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Obchodní zákoník. Komentář*. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 523 (§ 155).

⁷⁹ Tamtéž, s. 535 (§158).

⁸⁰ ČECH, Petr. Akcie ve výru rekonstrukce aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodně právní revue*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 300.

hodnotu a znějí na jméno. Omezení může pro A.S. nastat i dodatečně tehdy, mají-li být její akcie přijaty k obchodování na regulovaném trhu podle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů. Takto obchodovatelná emise musí u všech kusů akcií znít na stejnou jmenovitou hodnotou a jejich označení musí být v souladu s mezinárodním systémem číslování, jenž slouží k identifikaci cenných papírů.⁸¹

Výjimku tvoří akcie kusové, kde se výše nominální hodnoty neuvádí. Tato skutečnost je zcela logická, neboť vklad je zde představován dopočitatelnou účetní hodnotou a nikoli hodnotou jmenovitou. U těchto akcií se speciálně užije ustanovení § 259 odst. 2 ZOK a jmenovitá hodnota je nahrazena označením kusová akcie.⁸²

2.5. Označení formy akcie

Z výše podaného výkladu a z § 263 ZOK je seznatelné, že forma akcie není totožná s jejím označením. Zákon ukládá povinnost uvádět na listině, jedná-li se o akcii na řad, označovanou jako akcie na jméno anebo na doručitele, jež se označuje jako akcie na majitele.

Jako problematické se zde jeví, že ZOK klade jiné povinnosti na akcii vedenou jako cenný papír než na akcii vedenou jako právo, to jest na zaknihovaný cenný papír. Uvedené je dosti matoucí, a to především z toho důvodu, že OZ mezi nimi nečiní rozdílu a zaknihovaný cenný papír chápe jakožto náhradu listinného cenného papíru.⁸³ Z dikce zákona je však zřejmé, že u zaknihovaných akcií ZOK nevyhledává potřebu rozlišovat formu, ačkoli tak činí u akcií v listinné podobě. A přestože v ustanovení § 263 odst. 1 ZOK se opět forma rozlišuje i pro akcie zaknihované. Takováto změna u jednoho institutu a jeho náhrada vyvolává řadu aplikačních potíží.

2.6. Jednoznačná identifikace akcionáře u akcie na jméno

S formou akcie na řad zákon spojuje povinnost jednoznačné identifikace akcionáře. Zde vyvstává obdobná otázka jako v případě řešení požadavku na jednoznačnou identifikaci společnosti, tedy jaký způsob identifikace akcionáře lze považovat za jednoznačný. U právnické osoby jimi nepochybně budou samostatně jednoznačně identifikující znaky výše prezentované, zahrnující obchodní firmu, IČO, DIČ a informaci o zápisu A.S. do obchodního rejstříku vedeného u příslušného soudu pod určitým číslem a vložkou. U osoby fyzické je počet samostatně jednoznačně identifikujících znaků nepochybně užší. Jméno a příjmení

---

⁸¹ VYBÍRAL, Roman. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1307 (§ 259).

⁸² HEJDA, Jan (ed). *Akciová společnost podle nového zákona o obchodních korporacích 2014*. 1.vydání. Olomouc: Anag, 2014, s. 137.

⁸³ VYBÍRAL, Roman. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1307 (§ 259).

fyzické osoby nelze v tomto případě klást na srovnatelnou úroveň s obchodní firmou právnické osoby vzhledem k tomu, že je mnohdy dána pluralita osob se shodným jménem a příjmením. Za jediný myslitelný jednoznačně identifikující znak lze proto považovat rodné číslo fyzické osoby, kde nemůže dojít k záměně s jinou osobou. Přesto však musíme doplnit, že rodné číslo může činit potíže v případě cizinců. A proto musíme přijmout závěr, že u fyzických osob vždy půjde o kombinaci nesamostatně identifikujících znaků, které v s souhrnu požadavek jednoznačnosti pokryjí. Jako nejčastěji užívané kombinace lze předpokládat jméno a příjmení spolu s variacemi rodného čísla, státní příslušnosti, místa narození a podobně.

2.7. Údaje o druhu akcie a odkaz na stanovy

V následující kapitole bude pojednáno o tom, jaké druhy akcií zákon předvídá a jaké další druhy zřejmě povoluje. Na tomto místě proto pouze připomeňme, označení druhu akcie, tedy to jak je nazvána, je ponecháno zcela a jen na vůli A.S. Je tedy zcela nepochybné, že se v budoucnu objeví celá řada akcií se shodným označením. Bez nahlédnutí do stanov však nebude možné zjistit, jaká konkrétní práva a povinnosti akcionáře jsou s daným druhem akcií spojena. Tuto skutečnost předvídá i § 250 odst. 2 ZOK, kde se ukládá povinnost při vydání různých druhů akcií včlenit do stanov také názvy a práva s nimi spojená.

Na závěr je zapotřebí ukázat na nepřesnou dikci zákona, jenž v § 259 odst. 1 písm. f) ZOK používá formulaci „*popřípadě s odkazem na stanovy*“. V tomto ohledu by byla z důvodu právní jistoty a i s přihlédnutím ke znění § 250 ZOK byla vhodnější imperativní formulace.

2.8. Náležitosti označení kmenových a kusových akcií

Kmenové akcie jsou normovány v § 276 ZOK, dle kterého nemusí obsahovat údaj o tom, že jde o kmenovou akcii. Zákonodárce zvolil dané řešení proto, že kmenové akcie jsou pojaty jako „základní“ druh akcií, tedy jako akcie, s nimiž není spojeno žádné zvláštní právo. Očekává se, že budou užívány standartě v těch případech, kdy akcionáři a A.S. nebudou mít zájem práva akcionářů jakkoli komplikovat, ať už k jejich prospěchu či neprospěchu. Z uvedeného vyplývá, že kmenové akcie můžeme chápat jako protipól k akciím se zvláštními právy a rovněž jako druh, který zbývá v případě, že akcie nebude zvláštní práva obsahovat.⁸⁴

Na kusové akcie se neaplikují ustanovení ZOK o jmenovité hodnotě, jelikož jmenovitou hodnotu neobsahují, což vyplývá ze znění § 257 odst. 4 ZOK. Nad rámec

---

⁸⁴ VYBÍRAL, Roman. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s.1311 (§ 259).

zákonných náležitostí musí tato akcie navíc obsahovat i označení „kusová akcie“.⁸⁵ U jiných akcií můžeme diskutovat o tom, zda je nutné užít výslovné označení „akcie“ anebo zda lze použít i jiné označení, z něhož vyplývá, že se jedná o akcii. U kusových akcií však zákon striktně normuje, že musí nést označení „kusová akcie“.

2.9. Náležitosti plynoucí z § 260 ZOK

Zákon dále ukládá povinnost nést číselné označení. V případě zaknihovaných akcií se pak tento požadavek uplatní jen tam, kde je tak stanoveno přímo zákonem. Půjde například o vzetí akcií z oběhu při snižování základního kapitálu losem dle § 527 a následující ZOK.⁸⁶ Zákon ovšem nespécifikuje, o jaké konkrétní číselné označení se má jednat. Vystává tedy otázka, jestli lze při číslování použít i jinou než desítkovou soustavu, například dvojkovou. Dále zákon hovoří o označení pouze číselném. Bylo by přesto možné kombinovat číslice i s písmeny, jež by plnily odlišující znak u jednotlivých sérií nebo druhů akcií? Dle mého názoru lze užít jakýkoli způsob číslování, který zajistí nezaměnitelnost jednotlivých akcií. Shodný závěr nalezneme i v komentářové literatuře, kde se uvádí, že citované ustanovení je zapotřebí interpretovat extenzivně.⁸⁷ Doplníme, že v případě značení ISIN nepůjde o platné značení akcie dle § 260 ZOK.⁸⁸

Zákon, opět nedůsledně, normuje, že akcie musí být podepsány členem nebo členy představenstva, přičemž nerozlišuje mezi akciemi v listinné podobě a zaknihovaným právem. Lze tedy říci, že se tato povinnost vztahuje i na zaknihované akcie? Zaknihovaný cenný papír není možné z povahy věci podepsat. Zákonodárce měl zaknihované akcie z okruhu tohoto ustanovení vhodným způsobem vyloučit, aby úprava nepůsobila matoucím dojmem.

Zákon hovoří o podpisu člena nebo členů představenstva, nicméně za užití § 456 ZOK lze jednoznačně dovodit, že se tato povinnost vztahuje i na statutárního ředitele nebo na jiný orgán A.S. s monistickým systémem. Velkou výhodou je upuštění od problematického požadavku označení data emise, z čehož vznikaly interpretační potíže ohledně otázky, kdo je oprávněn k okamžiku emise za společnost jednat.⁸⁹ Dále ZOK umožňuje nahrazení podpisu jeho otiskem, jsou-li na listině použity ochranné prvky proti jejímu padělání. Jedná se o duplicitní úpravu ve vztahu k § 516 OZ. Zákon u ochranných prvků pracuje s množným

---

⁸⁵ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1213 -1214 § (259).

⁸⁶ VYBÍRAL, Roman. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1313 (§ 260).

⁸⁷ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1216 (§ 260).

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8 , č. 10, s. 35.

číslem, což dává tušit, že takové ochranné prvky tedy musí být vždy nejméně dva. Zákon již ovšem nestanoví, o jaké prvky se má jednat.

Možností, jak zabezpečit listinu před pozměněním, existuje celá řada. Významným zdrojem informací zde bude stanovisko Státní tiskárny cenin. Ta člení ochranné prvky do tří kategorií podle jednotlivých možností jejich rozlišení. První kategorii ochranných prvků označuje jako veřejnou, jež zahrnuje běžně rozpoznatelné prvky. Bude se jednat příkladmo o vodoznaky, metalické pásky, speciální barvy, kvalitu papíru a tak dále. Druhou skupinu označuje jako prvky skryté, tedy takové k jejichž odhalení je třeba určitého nástroje. Půjde tak o ochranné prvky jako je barva viditelná pod UV lampou, mikrotisk viditelný po lupou a jiné. Třetí kategorií pak jsou prvky forenzní, u kterých je zapotřebí zvýšených prostředků pro jejich zjištění. Zde se řadí chemické složení papíru či barev a jednotlivých složek v nich obsažených.⁹⁰

U zaknihované akcie dále zákon zmírňuje požadavky § 259 ZOK tak, že tyto požadavky musí být zjistitelné z evidence zaknihovaných papírů. Bude se jednat o možnosti zjištění požadovaných informací z účtu, ke kterému jsou akcie vedeny.

2.10. Náležitosti hromadné akcie

První sporností týkající se hromadných akcií je absence samotné definice hromadné akcie. Jediným explicitně stanoveným zákonným znakem je to, že *obsahuje údaj o tom, kolik akcií a jakého druhu nahrazuje*. Jako úpravu nadřazenou hromadné akcií zákonodárce pravděpodobně předpokládal úpravu hromadného cenného papíru dle OZ. Na tuto skutečnost odkazuje rovněž řada autorů, kteří argumentují zásadou *lex specialis derogat legi generali*, s čímž lze jen souhlasit.⁹¹ Legální definice hromadné akcie by byla přesto žádoucí.

Jak již bylo řečeno, hromadné cenné papíry, potažmo hromadné akcie, nemohou nahradit akcie více druhů. Musí se tedy vždy jednat o akcie zastupitelné. Tuto skutečnost lze vyvodit i jazykovým výkladem § 262 ZOK, kdy zákon užívá jednotné číslo, hovoří-li o náležitostech hromadné akcie ohledně požadavku kladeného na údaje o *druhu* akcií, jež hromadná akcie nahrazuje.

Nejasnosti vyvolává i to, jak vlastně vykládat náležitosti samotných hromadných akcií. Ustanovení § 262 ZOK normuje, že akcie obsahuje také údaj o tom, kolik akcií a jakého druhu nahrazuje. Z užitého slovního spojení vyplývá, že zaknihovaná cenná akcie musí obsahovat i náležitosti nezbytné pro akcií „běžnou“ dle § 259 a § 260 ZOK. Zde ovšem

⁹⁰ MAREK, Radan, JEŽEK, Václav. In MAREK, Radan, JEŽEK, Václav (ed). *Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář § 514-544*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 26 - 27 (§516).

⁹¹ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1219 (§ 262).

vyvstává další problém. Jak budeme takovou akcií číslovat?⁹² Akcie musí v každém případě obsahovat číselné označení. Ze zákona nelze mnoho vyčíst. Nabízí se dva způsoby číslování. Jistým vodítkem může být výrok obsažený v § 262 ZOK, že hromadná akcie *nahrazuje* akcie v sobě obsažené.

První variantou je konstrukce, podle níž akcie hromadná zastřešuje akcie, které obsahuje. Půjde tedy o nadmnožinu, která vyžaduje své vlastní samostatné značení. Tento názor lze opřít i o to, že zákon v této oblasti mlčí a z toho důvodu jde o akcií, která má sama osobě splňovat patřičné náležitosti stanovené zákonem, tedy i své číselné označení. To ovšem vyvolává potenciální možnost nepřehlednosti v situaci, kdy hromadná akcie zanikne. Akcie může zaniknout třeba tak, že akcionář jednotlivé akcie převede na různé subjekty, čímž se naruší linie číslování. Při častějším opakování takovýchto operací ovšem vzniká riziko chybovosti v označení. Dalším argumentem proti může být fakt, že hromadná akcie se nezahrnuje do počtu akcií tvořících základní kapitál, ani se nezapisuje do obchodního rejstříku.⁹³

Pro mne je daleko přijatelnější převažující názor,⁹⁴ podle kterého hromadná akcie představuje cenný papír, který nelze pojímat jako entitu, která je nadmnožinou akcií, jež zastupuje. Hromadná akcie je tak charakterizována jako cenným papírem, jehož cennost je vyjádřena hodnotou akcií, které jsou v něm inkorporovány. Při této konstrukci je pak zapotřebí, aby číselným označením akcie nebylo jedno číslo, ale čísla akcií, které zastupuje. A dále při převodu jednotlivé akcie, která je zastoupena hromadnou akcií, postačí výměna listiny hromadné akcie za jinou listinu, která už nebude obsahovat označení převedené akcie. Avšak i tady lze namítnout, že hromadná akcie má obsahovat vlastní číslo, pakliže se jedná o akcií a cenný papír. Zákonodárce měl proto stanovit preciznější úpravu, která by předešla budoucím možným nedorozuměním mezi akcionáři a korporací.

---

⁹² ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8, č. 10, s. 35.

⁹³ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1219 (§ 262).

⁹⁴ ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8, č.10, s. 35.

3. Členění akcií a jejich druhy

3.1. Členění akcií

Přijetím nové právní úpravy se rozrostly již existující možnosti členění akcií. To s sebou ovšem nese i větší nároky na míru pozornosti, jež je třeba vynaložit při teoretickém dělení. Musíme rozlišovat, zda se jedná o určitý druh akcie, tedy o akcii presumovanou zákonem, anebo zdali se jedná o teoretickoprávní způsob členění, přičemž až na druhém místě budeme zkoumat, o jaký druh akcie jde. Obecně lze členit akcie na vydané a nevydané, akcie s jmenovitou hodnotou, akcie bez jmenovité hodnoty, dále akcie na jméno a proti nim stojící akcie na majitele.⁹⁵

3.2 Druhy akcií

Přijetím ZOK došlo k výraznému posunu co se týče možnosti druhů akcií, jež je akciová společnost oprávněna vydávat. Za účinnosti ObchZ docházelo k postupnému omezování zákonem aprobovaných druhů akcií emitovaných akciovou společností, a to od zrušení zaměstnaneckých akcií až po zrušení akcií zlatých, které v sobě nesly speciální práva při hlasování na valné hromadě. ObchZ nedovoloval, aby akciová společnost vydávala jiné než zákonem presumované druhy akcií. Tato překážka přijetím ZOK odpadla a zákon nyní předpokládá, že akciové společnosti využijí potenciálu volnosti pro upravení akcií takovým způsobem, jaký bude plně odrážet jejich potřeby. Dále je vhodné poukázat i na skutečnost, že vydávání různých druhů akcií není nikterak limitováno výší jmenovité hodnoty akcií. Akcie stejné hodnoty navíc mohou obsahovat rozličná práva.⁹⁶ Daná právní úprava tak plně respektuje jednu ze základních zásad soukromého práva ústavněprávní úrovně, že vše je dovoleno, co není zákonem zvlášť zakázáno. Logickým vyústěním citované zásady jsou ustanovení § 276 odst. 2 ZOK a další, kde jsou upraveny případy, v nichž je zakázáno vydávat konkrétní druhy akcií.⁹⁷

Zaměříme-li se na problematiku dělení akcií podle druhu, odvíjí se dané rozlišování od širší či rozsahu akcionářských práv, jež jednotlivý druh akcie poskytuje.⁹⁸ Zákon v § 276 odst. 1 ZOK dělí akcie do dvou skupin. První kategorii představují akcie, které obsahují zvláštní práva. Druhou skupinu pak tvoří ty akcie, jež zvláštní práva neobsahují, zákon je označuje jako akcie kmenové. Vzhledem k tomu, že je pole možností tvorby druhů akcií nově pojato

---

⁹⁵ ŠAFRÁNEK, Ondřej. Akcie podle ZOK. *Právní rádce*. 2014, roč. 10, č. 2, s. 6 - 7.

⁹⁶ HEJDA, Jan (ed). *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 374 (§ 276).

⁹⁷ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1366 (§ 276).

⁹⁸ ČERNÁ, Simona. O nepravých kusových akciích. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 5, s. 130.

jako otevřené, zákon neuvádí, a ani uvádět nemůže, jaké zvláštní akcie lze in concreto vydávat. Pouze podává jakýsi příkladný výčet oblastí, kterých se tato zvláštní práva mohou dotýkat, přičemž tak primárně činí v § 276 odst. 3 ZOK. Podle citovaného ustanovení se bude jednat zejména o akcie s pevnou dividendou upravené i v § 348 odst. 4 ZOK, s rozdílnou či podřízenou dividendou a taktéž s rozdílným pevným či podřízeným podílem na likvidačním zůstatku.⁹⁹ Tento výčet nelze považovat za numerus clausus. ZOK nastiňuje, jaké akcie lze dále vydávat i v dalších ustanoveních, a nad to lze další druhy nalézt i jiných v právních předpisech. Řadí se zde například akcie se vztahem k dozorčí radě, s nimiž je spojeno právo volit určitý počet členů dozorčí rady, a to na základě § 421 odst. 2 písm. f) ve spojení s § 75 odst. 1 ZOK. Dále jimi mohou být akcie zakladatelské normované v § 155 a následující ZISIF, či akcie investiční upravené § 158 ZISIF, jejichž výhodou z pohledu akcionáře je povinnost společnosti předmětné akcie od akcionáře odkoupit, požádá-li o to.¹⁰⁰ A nakonec uveďme ještě akcie diamantové, které jsou prozatím rozebírané spíše právní teorií. Tyto akcie mají být převoditelné, má s nimi být spojen jak vyšší počet hlasů, tak i vyšší podíl na zisku a na likvidačním zůstatku.

Vedle těchto výše uvedených druhů akcií, kde jsou práva spojena povětšinou s podílem na způsobu a rozsahu ovlivňování chodu A.S., někteří autoři do budoucna předpokládají i možnost vydávání takových akcií, jež budou spojena s jakýmkoli právy, vyjma zákonem zakázaných, příkladmo se může jednat o podnikatelské zaměření A.S. Tato tvrzení jsou pak opírána o právní úpravu druhů akcií. Vyvozuje se daleko širší otevřenost zákona pro inkorporování jakýchkoli práv, kromě případů, kdy by se jednalo o právní jednání contra legem, in fraudem legis či contra bonos mores. S ohledem na skutečnost, že A.S. může emitovat různé druhy akcií podle svých potřeb a potřeb svých akcionářů, lze jedině doporučit, aby byla jednotlivá práva spojená s daným druhem akcií detailně popsána nejen do stanov ale vedle toho rovněž do jednotlivě vymezených akcií. Dalším argumentem je pak tvorba stanov na kontraktuálním principu, a tedy i smluvní volnost při tvorbě stanov A.S., do které by mělo být zasahováno opět jen v případě rozporu s právními předpisy.^{101 102} V této otázce se ovšem právní teorie rozchází. Kritici možnosti spojení jakýchkoli práv s akcií poukazují právě na to, že daná práva nemají žádný vztah k účasti na fungování A.S., a z toho důvodu by neměly obsahovat práva nad rámec tohoto jednání. Své argumenty přitom opírají o znění § 256 odst. 1

---

⁹⁹ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 67.

¹⁰⁰ ČERNÁ, Simona. O nepravých kusových akciích. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 5, s. 130.

¹⁰¹ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 67.

¹⁰² ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 469 (§ 277).

ZOK, který určuje, že *akcie je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací*. Zákon tedy hovoří o právu podílet se na řízení společnosti, na zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací a definičně neformuje obsah dalších práv.¹⁰³

Ze zvláštních akcií pak zákon v ustanovení § 278 odst. 1 ZOK vyčleňuje akcie prioritní, tedy takové akcie, *se kterými jsou spojena přednostní práva týkající se podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti*. A dále vyčleňuje akcie kmenové, s nimiž tato zvláštní práva spojena nejsou.

Ačkoli lze uvedené vymezení akcií dle druhu považovat jako finální, je ještě nutné zmínit vyčlenění další entity akcií. Jedná se o akcie zaměstnanecké, které byly dříve pojímány jako samostatný druh.¹⁰⁴¹⁰⁵ Zde zmíněné a další druhy akcií budou rozebrány v následujících odstavcích.

Z výše podaného výčtu druhů akcií lze vyvodit závěr, že prioritní akcie mohou být vyčleněny jakožto samostatný druh, jenž se nachází na stejné úrovni vedle akcií kmenových a akcií se zvláštními právy, jak jsou popsány v § 276 odst. 1 ZOK.¹⁰⁶ Takovéto chápání však nepovažuji za správné. Citované ustanovení dělí akcie na kmenové anebo na akcie se zvláštními právy. Jak již bylo řečeno výše, akcie kmenové jsou vymezovány negativně, tedy jako všechny ty akcie, se kterými není spojeno žádné zvláštní právo. Ostatní akcie jsou pak akciemi zvláštními, a proto je nutné chápat prioritní akcie jako zákonem zvlášť upravenou podkategorii akcií se zvláštními právy.¹⁰⁷

V případě, že A.S. rozhodne o vydávání různých druhů akcií, musí být jejich název a práva s nimi spojená obsažena ve stanovách společnosti, a to na základě imperativu obsaženém § 250 odst. 2 písm. d) ZOK a ve stejném duchu taktéž i z § 277 ZOK. Doplňme, že je ponecháno na libovůli A.S., jakým způsobem akcie označí, a proto lze zcela jistě předpokládat existenci akcií v různých A.S., které sice ponesou stejné označení, ale budou z nich vyplývat naprosto rozdílná práva. Z tohoto důvodu nelze ani názvy uváděné pro určitým způsobem presumované akcie brát jako směrodatné, a tudíž bude nutné při posuzování

---

¹⁰³ ČECH, Petr. Akcie po rekonstrukci. *Právní rádce*, 2012, roč. 7, č.10, s. 36.

¹⁰⁴ HEJDA, Jan a kol. *Akciová společnost podle nového zákona o obchodních korporacích 2014*. 1.vydání. Olomouc: Anag, 2014, s. 166.

¹⁰⁵ Zaměstnanecké akcie jsou v rámci členění atypem.

¹⁰⁶ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 79-83.

¹⁰⁷ Ke způsobu členění viz: CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David. *Cenné papíry. Základy soukromého práva IV*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 70.

otázky, o jaký druh akcií se jedná, zkoumat primárně práva v nich inkorporovaná, namísto jejich označení.

V případě vzniku sporů o tom, o jaký druh akcie se jedná a o obsahu práv s nimi spojených, bude na návrh některého z akcionářů či A.S. rozhodovat soud. Bude se jednat především o žaloby určovací, případně o žaloby na plnění, vyvstane-li například spor ohledně výplaty dividendy, kde si určení práv vyplývajících ze sporných akcií posoudí soud jako předběžnou otázku dle § 135 odst. 2 OSŘ.

Na závěr je vhodné zmínit také fakt, že různé druhy akcií vydané A.S. mohou být v budoucnu měněny, jak ohledně formy tak i druhu, přičemž je nutné splnit náležitosti vyžadované pro změnu stanov.¹⁰⁸

3.3. Akcie se zvláštními právy

3.3.1. Akcie s rozdílným podílem na zisku nebo likvidačním zůstatku

Tyto akcie jsou označovány také jako akcie diferenční. Jak již bylo zmíněno, jejich úprava je zakotvena především v § 276 odst. 3 ZOK. Ze samotného názvu je patrné, že se jedná o takové akcie, u nichž budou pravidla pro výpočet podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku odlišná oproti „základní“ úpravě kmenových akcií, kde se výše tohoto podílu váže na výši podílu na základním kapitálu A.S. Vzhledem k tomu, že v zákoně absentuje jakákoli úprava daných práv, lze uvažovat jak o rozdílu nižším tak o rozdílu vyšším oproti právům spojených s kmenovými akciemi. Z logiky věci plyne, že při existenci akcií zvýhodněných na zisku, musí z důvodu synalagmatickosti současně existovat i akcie, byť i v souhrnu, ve stejné míře znevýhodněné.¹⁰⁹

3.3.2. Akcie s pevným podílem na zisku

Úprava akcií s pevným podílem na zisku je přiblížena ustanovením § 348 odst. 4 ZOK. Akcionář je z takové akcie oprávněn ve výši určené stanovami k zisku za předpokladu, že společnost disponuje ziskem, jenž je způsobilý k rozdělení mezi akcionáře.¹¹⁰ Takto nemodifikované právo pak náleží akcionáři i v případě, že A.S. nevydala souhlas s výplatou dividendy. Společnost je za této situace povinna na základě § 34 odst. 4 ZOK vyplatit akcionáři pevný podíl na zisku vázící se k jeho akcií. Tuto povinnost musí společnost splnit do tří měsíců od účetní závěrky, z níž je patrné, že společnost vygenerovala zisk. Způsob,

---

¹⁰⁸ Náležitosti pro změnu stanov na valné hromadě jsou upraveny §§ 461 a 417 ZOK. Tedy musí je schválit nejméně 2/3 přítomných hlasů společníků a zároveň z důvodu změny postavení akcionářů, jichž se změna dotkne, je vyžadován nejméně 3/4 souhlas přítomných hlasů dotčených akcionářů, neurčí-li stanovy vyšší počet. Nutností je samozřejmě pak forma veřejné listiny.

¹⁰⁹ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David. *Cenné papíry. Základy soukromého práva IV.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s.70.

¹¹⁰ Tamtéž, s.71.

jakým bude pevnost podílu určena, závisí opět na znění stanov. Může být vyjádřen buď procentuálně anebo pevnou částkou, jež musí být poskytnuta akcionáři tehdy, vykáže-li A.S. předmětnou sumu jako zisk.¹¹¹ Jedinou zákonnou podmínkou, jež musí být splněna je vytvoření zisku společnosti způsobilého k rozdělení, veškerá další úprava leží na stanovách. Pokud by společnost rozdělila zisk, aniž by byla splněna podmínka vygenerování zisku způsobilého k rozdělení, jednalo by se o takzvanou akcii úrokovou, jež je ovšem explicitně zakázána § 276 odst. 2 ZOK.

3.3.3. Akcie s pevným podílem na likvidačním zůstatku

Ze zařazení daného druhu akcií do demonstrativního výčtu § 276 odst. 3 ZOK se lze domnívat, že jde o akcie, kde se právo váže k zániku A.S. Zákon nevymezuje, jestli se jedná o zánik „dobrovolný“ či „nedobrovolný“, lze tudíž předpokládat, že se uvedené právo vztahuje na obě dvě varianty. Pokud bychom připustili aplikaci § 348 odst. 4 ZOK i na úpravu akcií s pevným podílem na likvidačním zůstatku, jednalo by se zřejmě o právo akcionáře na pevně či procentuálně určenou částku z likvidačního zůstatku, přičemž jeho vznik by se vázal již k pouhému rozhodnutí o likvidaci společnosti, a to i pro případ absence účasti dalších akcionářů na likvidačním zůstatku.¹¹² Bližší specifikace by byla obsažena ve stanovách. Tato problematika bude ještě zajímavější v kombinaci se zánikem společnosti podle zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů.

3.3.4. Akcie s podřízeným podílem na zisku nebo likvidačním zůstatku

Tento druh akcií je zákonem opět pouze nastíněn bez jakéhokoli dalšího vysvětlení. Gramatickým a systematickým výkladem § 276 odst. 3 ZOK lze dovodit, že u tohoto druhu akcií vzniká právo na podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku pouze za předpokladu, že výše zisku či likvidačního zůstatku dosáhne určité výše určené stanovami.¹¹³

3.3.5. Akcie s rozdílnou vahou hlasů

Stejně tak jako předchozí druhy je i tento druh akcií zákonem předpokládán v § 276 odst. 3 ZOK. Právní úprava se aprobačí tohoto druhu akcií inspirovala evropskými právními řády Nizozemí, Dánska, Finska či Velké Británie, jež umožňují emitovat tyto druhy akcií. Zajímavá je v tomto směru právní úprava Spojených států amerických, kde je situace zcela uvolněná, některé americké státy umožňují, aby, při začlenění patřičných delegujících ustanovení do stanov společnosti, o vydávání akcií rozhodoval statutární orgán a sám také

---

¹¹¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 532 (§ 348).

¹¹² CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David. *Cenné papíry. Základy soukromého práva IV*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s.71.

¹¹³ Tamtéž.

určil zařazení jím vydaných akcií do hlasovací hierarchie společnosti, a nikoli aby o této otázce rozhodoval nejvyšší orgán A.S.

Tento druh akcií ruší obecně vžitý princip proporcionality mezi silou hlasovacích práv a velikostí podílu. Výhodou je především větší ochota vydávat nové akcie a navyšovat základní kapitál A.S., současně však zachovat pro stávající akcionáře dostatečnou ochranu před nařazením jejich podílů hlasovacích práv.

Zákon, stejně jako u jiných druhů akcií, ponechává otevřený prostor autonomii vůle, a to nejen množstvím takto zvýhodněných akcií, ale i absencí stropu pro míru zvýhodnění. Lze tak do budoucna počítat i s případy, kdy budou emitovány akcie s nižší vahou hlasů, u nichž bude pravděpodobně docházet ke kompenzaci jiným právem, a vedle toho rovněž akcie s právem extrémní hlasovací síly. Může se tak jednat o efektivní nástroj k ovládnutí A.S. i s nepatrným podílem na základním kapitálu.¹¹⁴ Takové rozvržení moci ve společnosti bude samozřejmě záviset na znění stanov, jaké brzdy a protiváhy nastaví pro další akcionáře. Jistým normativem pak mohou být ustanovení § 353 odst. 2 ZOK, jenž nastiňuje možnost omezení počtu hlasů pro jednoho akcionáře a dále povinnost vyplývající z § 212 OZ, který upravuje zneužití hlasovacího práva vůči korporaci.¹¹⁵ Toto může mít vliv například při skupování akcií jedním akcionářem, při kterém by mohlo dojít k velké kumulaci hlasovacích práv a tím k nárůstu rozhodovací moci. Řešení této otázky je opět ponecháno na znění stanov, ovšem s limitací plynoucí z § 244 odst. 1 ZOK, to jest za předpokladu respektování zásady zacházení za stejných podmínek se všemi akcionáři.

Právě široká volnost úpravy hlasovacích práv A.S. v sobě nese jistou dávku kontroverze, a to především z důvodů určitých negativních zahraničních zkušeností s tímto druhem akcií. Kupříkladu v Německu dospěly A.S. u některých akcií až k tisíckrát větší hlasovací síle. Tyto situace následně vyústily v některých evropských státech ke zrušení či omezení tohoto druhu akcií. Příkladem může být Francie či Švýcarsko, kde došlo k jejich omezení a Německo, kde byly tyto akcie v devadesátých letech úplně zrušeny.¹¹⁶

Dle mého názoru představuje dostatečnou pojistku před vznikem excesů v rozdílné váze hlasů napadení usnesení valné hromady, která by takovéto akcie schválila, neplatností pro rozpor s dobrými mravy. Je důležité v tomto ohledu zmínit § 45 odst. 3 ZOK, jenž

---

¹¹⁴ K názoru, že by v budoucnu mohly být vydávány i akcie s nižší vahou hlasů, jsou někteří autoři opatrní viz. ČERNÁ, Simona O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu, *Obchodněprávní revue*, 2012, roč. 4, s. 193 – 196.

¹¹⁵ HEJDA, Jan (ed). *Akciová společnost podle nového zákona o obchodních korporacích 2014*. 1.vydání. Olomouc: Anag, 2014, s. 164 -165.

¹¹⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 469 (§ 277).

vyklučuje aplikaci ustanovení OZ o neplatnosti právního jednání. Při rozhodování, zdali výše hlasovacích práv již překročila zákonnou mez, bude hrát velkou roli nepochybně prvek objektivní, tedy například míra podílu na základním kapitálu, rovněž i prvek subjektivní, tedy zohlednění příčin, které vedly A.S. k takovému navýšení hlasovacích práv. Doplňme, že pokud by osoba oprávněná podat žalobu na neplatnost usnesení valné hromady promeškala zákonem k tomu stanovenou lhůtu, bude přesto možné podat žalobu na neplatnost usnesení valné hromady v případě, že takové usnesení stojí na rozhodnutí akcionářů, jejichž hlasovací práva byla usnesením, které již nelze napadnout, zvýhodněna nad míru překračující hranici dobrých mravů. V takovém případě se bude usnesení umožňující zvýhodnění daných hlasovacích práv posuzovat jako předběžná otázka.

Přestože je v evropském regionu právní úprava k šíři a variabilitě váhy hlasovacích práv spojených s tímto druhem akcií zdrženlivější, lze očekávat, že se s postupem času objeví u A.S. podřízených české legislativě několik základních poddruhů, jako jsou akcie s násobnými hlasovacími právy, akcie bez hlasovacích práv či naopak akcie se superhlasovacím právem, stejně tak jako ve Spojených státech amerických, kde tento druh akcií významně zakořenil. Další skutečností, která by mohla ovlivňovat váhu hlasů je seniorita jejího akcionáře. To znamená, že váha jeho hlasů bude odvozována od doby jeho účasti v dané A.S..¹¹⁷ Bude velice zajímavé sledovat, jak se rozhodující praxe v budoucnu vypořádá s vyvstalými problémy a jestli se nulová limitace tohoto druhu akcií ukáže jako správný krok.

3.3.6. Akcie investiční

Investiční akcie jsou upraveny zákonem č. 240 /2013Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů. Výhodou z pozice investora zde je možnost žádat po společnosti zpětný odkup těchto akcií. Jistou odlišností je, že takto odkoupené akcie se nestávají majetkem A.S., ale po odkoupení zanikají. Doplňme, že stanovy mohou rozdílně upravit hlasovací práva spojená s těmito akciemi.¹¹⁸

3.3.7. Akcie zakladatelské

Jedná se opět o akcie upravené výše citovaným zákonem o investičních společnostech a investičních fondech. Tyto akcie jsou obligatorně vydávány A.S. s proměnlivým základním kapitálem. Jde o akcie kmenové, s nimiž nemohou být spojena žádná zvláštní práva. Tyto

---

¹¹⁷ ČERNÁ, Simona O akciích s rozdílnou váhou hlasů v budoucím českém akciovém právu, *Obchodněprávní revue*, 2012, roč. 4, s. 193 – 196.

¹¹⁸ Simona. O nepravých kusových akciích. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 5, s. 129.

akcie jsou vázány na upisovaný základní kapitál. Rozdíl oproti investičním akciím je ten, že tyto společnost nemůže odkoupit zpět.¹¹⁹

Lze očekávat, že se druh s tímto označením později objeví i v rámci ZOK. Takovéto akcie by mohly být nepřevoditelné a vázané na osobu zakladatele. Akcionáře by přitom mohly opravňovat k většímu podílu na zisku a také k většímu množství hlasovacích práv. V případě jejich převodu by ovšem uvedené výhody zanikly.

3.3.8 Akcie diamantové

Problematika diamantových akcií není prozatím nikterak upravena a představuje spíše vhodné téma k diskusi nad problematikou akciového práva ohledně zákonem neupravených druhů akcií, jež mohou vzniknout. Jako diamantové jsou označovány ty akcie, které budou obsahovat jak vyšší podíl na zisku či na jiných vlastních zdrojích společnosti, tak i vyšší podíl na likvidačním zůstatku, přičemž narozdíl od akcií zakladatelských budou volně převoditelné.

3.4. Akcie se zvláštními právy – prioritní akcie

Předmětné akcie jsou definovány § 278 odst.1 ZOK jako akcie, *se kterými jsou spojena přednostní práva týkající se podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti*. Jedná se o zákonem speciálně upravený druh zvláštních akcií se zvláštními právy. S těmito druhy akcií jsou spojována práva majetková, kam se řadí podíl na zisku, na jiných vlastních zdrojích společnosti i na likvidačním zůstatku. Na základě těchto akcií je akcionáři obecně přiznáno přednostní právo na některé z výše uvedených plnění. Zákon zde hovoří o přednosti, již lze chápat jako takovou přednost, při které nevznikne právo na zisk u ostatních akcionářů dříve, než budou naplněna práva držitelů předmětných prioritních akcií. Příkladem pokud se při podílu na zisku nedosáhne částky vyšší než je částka určená k rozdělení jen mezi akcionáře držící tyto prioritní akcie, právo na zisk nevznikne u ostatních akcionářů.¹²⁰

Zvýhodnění u prioritních akcií může mít mnoho podob. Akcie mohou být zvýhodněny procentuálně, dále může být zvýhodnění absolutní do určité výše, jak bylo naznačeno v příkladu. Ovšem i při takovémto dělení zisků, jiných vlastních zdrojů nebo likvidačního zůstatku musí být respektovány normativy § 350 odst. 1 a 2 ZOK regulující dovolené množství rozdělených prostředků mezi akcionáře.¹²¹ Zákon opět ponechává na stanovách, aby určily, o jakou prioritu se u dané akcie bude jednat. Lze si zcela jistě představit i

---

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David. *Cenné papíry. Základy soukromého práva IV*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 72.

¹²¹ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1271- 1272 (§ 278).

komplikovanější konstrukce několikastupňových struktur pro akcie obsahující přednostní práva na podílu na zisku, jiných vlastních zdrojích, či likvidačním zůstatku.

Zákon těmto druhům akciím sice nepřiznává hlasovací práva, ovšem A.S. je dovoleno, aby ve stanovách upravily rozsah hlasovacích práv rozdílně od subsidiárního zákonného pravidla. Nad to doplňme, že zákon počítá i s případy, pro které přiznává hlasovací práva i těm akciím, s nimiž jinak spojena nejsou. Jak již bylo řečeno výše, veškerá práva, která jsou s akcií spojena, musí být přehledně promítnuta ve stanovách. Úzká provázanost mezi akciemi a stanovami se tak ještě více umocňuje.

Na otázku, zdali je možné kumulovat jednotlivá prioritní práva, lze jednoznačně odpovědět kladně.¹²² Tento závěr lze dovést ze skutečnosti, že zákon kumulaci jednotlivých prioritních práv explicitně nevylučuje, zákon naopak otevírá možnost pro tvorbu rozličných druhů akcií A.S. A konečně je tento názor podpořen rovněž ustanovením § 277 a 278 ZOK. Z dikce § 278 odst. 1 ZOK vyplývá, že akcie je prioritní tehdy, když obsahuje jedno ze zde uvedených přednostních majetkových práv. To ovšem neznamená, že akcie je prioritní pouze obsahuje-li jedno z daných majetkových práv a pojímá-li více těchto práv, prioritní už není. Tuto skutečnost lze vyčíst rovněž z ustanovení § 549 odst. 2 ZOK, který uvádí, že může existovat *více druhů akcií, jejichž zvýhodnění se vztahuje k likvidačnímu zůstatku*, rozuměj prioritních akcií. Jako další argument pak poslouží znění prvních vět § 276 odst. 1 a § 278 ZOK, jež používají plurálu, hovoří-li o zvláštních právech spojených s akcií.¹²³

3.5. Kmenové akcie

Kmenové akcie jsou vymezeny negativně v § 276 odst. 1 ZOK, tedy jako akcie se kterými není spojeno žádné zvláštní právo. Lze je chápat jako jakýsi základní stavební kámen, na jehož základě mohou vznikat zvláštní druhy akcií, ať už zákonem předpokládané či vzniklé kreativitou a potřebami dané A.S. Kmenové akcie tudíž obsahují pouze „obecná akcionářská práva“, což lze dovést i ze skutečnosti, že tyto akcie nemusí obsahovat informaci o druhu akcie, přičemž nenese-li akcie označení, je *ex lege* akcií kmenovou.¹²⁴ Mezi generální akcionářská práva se řadí především právo podílet se v souladu se stanovami a zákonem na řízení A.S., dále právo účastnit se valné hromady, uplatňovat návrhy a protinávrrhy k záležitostem, které jsou na pořadu valné hromady, požadovat vysvětlení, a konečně i právo na

---

¹²² HEJDA, Jan a kol. *Akciová společnost podle nového zákona o obchodních korporacích 2014*. 1.vydání. Olomouc: Anag, 2014, s. 162.

¹²³ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1272 (§ 278).

¹²⁴ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David. *Cenné papíry. Základy soukromého práva IV*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 69.

podíl na zisku a taktéž na likvidačním zůstatku. O právech spojených s akcií bude blíže pojednáno v následující kapitole.¹²⁵

3.6. Akcie zaměstnanecké

Zákon znovuzavádí akcie zaměstnanecké. ObchZ normoval tyto akcie až do účinnosti novelizujícího zákona č. 370/2000 Sb., jenž derogoval předmětná ustanovení ObchZ. ZOK se po více než deseti letech navrácí k této právní úpravě. Doplňme, tento druh akcií je standardní součástí evropských právních řádů. Rovněž Druhá směrnice počítá s jejich úpravou.¹²⁶

Akcie lze nabýt za zvýhodněných podmínek jak aktivními zaměstnanci, tak i bývalými zaměstnanci, jenž jsou nyní v důchodu. Novum představuje možnost nabývat i akcie jiné A.S., která je propojena se společností, v níž má zaměstnanec pracovní poměr. Vše je ovšem odvislé od stanov A.S., jelikož vylučovací spojka „nebo“ v zákoně dává tušit, že se jedná o fakultativní práva dána společností na zvážení. V úvahu přichází tři varianty. Za první lze zvýhodnění vztáhnout pouze na A.S., v níž má zaměstnanec pracovní poměr. Za další se zvýhodnění může týkat jen A.S., jež je propojena s výše uvedenou. Za třetí se zvýhodnění může vztahovat na obě dvě předchozí verze.¹²⁷ Lze si tak například představit zvýhodnění pro zaměstnance holdingové společnosti v podobě nabývání akcií A.S. ovládané holdingovou společností za zvýhodněných podmínek, aniž by bylo rovněž zvýhodněno nabývání akcií vlastní holdingové společnosti.

K tomu, aby zaměstnanci mohli nabývat akcie za zvýhodněných podmínek je samozřejmě potřeba, aby tuto možnost upravovaly stanovy. Nemusí to být však nutně jen stanovy, při zvyšování základního kapitálu může uvedená zvýhodnění umožnit i unesení valné hromady. Nabývání daných akcií je dále podmíněno tím, že případný rozdíl mezi emisním kurzem a cenou musí být pokryt z vlastních zdrojů A.S. Další nutností je, aby se jednalo o zvýhodnění presumované § 258 odst. 2 ZOK, které tyto podmínky upravuje. Dle citovaného ustanovení zaměstnanci mohou nabývat akcie *za jiných zvýhodněných podmínek, pokud bude případný rozdíl mezi splacenou částí emisního kurzu a cenou nebo emisním kurzem a cenou pokryt z vlastních zdrojů společnosti. Z užití slova případný, lze vyčíst, že nemusí jít nutně o zvýhodnění majetkové. Vázanost nemusí být tedy dána pouze a jedině mezi skutečnou cenou, za kterou je akcie zaměstnanci poskytnuta a emisním kurzem, který je na*

---

¹²⁵ HEJDA, Jan a kol. *Akciová společnost podle nového zákona o obchodních korporacích 2014*. 1.vydání. Olomouc: Anag, 2014, s. 167.

¹²⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 452- 453 (§ 258).

¹²⁷ HEJDA, Jan a kol. *Akciová společnost podle nového zákona o obchodních korporacích 2014*. 1.vydání. Olomouc: Anag, 2014, s. 166.

akcii uveden.¹²⁸ Mohlo by tak jít například o právo přednosti nabýt akcie zaměstnanci před třetími osobami.

Dále je nutné zdůraznit, že se nejedná o zvláštní druh akcií, což lze dovodit ze samotného znění § 258 ZOK, kde se hovoří obecně o možnosti nabývat akcie společnosti, tedy jakékoli akcie. Zákon nepřejímá právní úpravu ObchZ, kde byly zaměstnanecké akcie pojaty jako zvláštní druh akcií. Posun od druhu akcií ke způsobu nabývání akcií lze hodnotit jednoznačně pozitivně, jelikož se tímto způsobem rozšiřuje možnost variabilní úpravy v závislosti na potřebách jednotlivé A.S. Tato konstrukce má za následek, že z určitého druhu akcií plynou akcionářům totožná práva nehledě na to, zda je nabyt zaměstnanec za zvýhodněných podmínek či třetí osoba za podmínek standardních. Tato premisa ovšem naráží na názor některých autorů. Dle Pokorné jsou akcie zaměstnanecké pouze zvláštním případem akcií kmenových.¹²⁹ S tímto názorem však nelze souhlasit, neboť zákon hovoří o možnosti nabývat akcie zaměstnanci za zvýhodněných podmínek, čímž je zjevně myšlena akcie obecně jakožto nadmnožina různých druhů akcií vydávaných A.S. Dále nelze pominout fakt, že kmenové akcie jsou ZOK definovány negativně jako „zbytková“ kategorie, zákon tedy přímo počítá s tvorbou různých druhů akcií. Názor Pokorné tak postrádá jakýkoli základ.

---

¹²⁸ Tamtéž, s. 167 -168.

¹²⁹ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 82.

4. Práva samostatně převoditelná

4.1. Obecné vymezení

S akcií se na základě § 281 odst. 1 ZOK převádějí všechna práva s ní spojená. Od uvedené zásady celistvosti akcií se odvíjí úzká provázanost mezi akcionářskými právy a akcií jako nositelem těchto práv. Obecně platí, že práva s akcií spojená nelze samostatně převádět, nestanoví-li zákon jinak. Touto výjimkou jsou práva, která lze převádět nezávisle na akcií.¹³⁰ Možnost samostatného převodu práv formoval i ObchZ, kde byla samostatně převoditelná práva vymezena taxativně. Nově se tento výčet oproti dřívější úpravě přetváří na demonstrativní, a to formulací obsaženou v § 281 odst. 2 ZOK, kde se uvádí, že *jiná obdobná majetková práva* určená stanovami jsou samostatně převoditelnými. Je tedy možné od akcie oddělit nespécifikovaný výčet práv. Tato změna představuje logické vyústění vzhledem k rozšíření druhů akcií, jelikož v opačném případě by bylo pro společnost velmi omezující, kdy by sice mohla emitovat různé druhy akcií, avšak zároveň by nemohla umožnit akcionáři plnou dispozici s takovými právy. Výčet převoditelných práv, tedy právo na vyplacení podílu na zisku, právo na upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů a právo na podíl na likvidačním zůstatku, nově získávají podobu příkladného přehledu, stejně tak jako druhy akcií uvedené v § 276 odst. 3 ZOK. Jediným napevno zákonem stanoveným právem, které není možné od akcie oddělit, tak zůstává právo hlasovací. Samostatnou převoditelnost lze vázat jak k akciím v listinné podobě, tak i k akciím vedeným jako zaknihované právo.¹³¹

4.2. Druhy samostatně převoditelných práv

Zákon upravuje celkem čtyři kategorie práv, jež jsou samostatně převoditelná. Jedná se o právo na vyplacení podílu na zisku, právo na upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů, právo na podíl na likvidačním zůstatku a jiná obdobná majetková práva určená stanovami jako samostatně převoditelná.

Právo na vyplacení podílu na zisku je dle § 352 ZOK samostatně převoditelné od okamžiku, kdy valná hromada rozhodla o jeho výplatě.¹³² Nepůjde tedy o abstraktní právo akcionáře podílet se na zisku, ale o práva na konkrétní plnění, která vznikají pokaždé, když valná hromada schválí rozdělení zisku.

---

¹³⁰ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David. *Cenné papíry. Základy soukromého práva IV*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 73.

¹³¹ HEJDA, Jan. *Akciová společnost podle nového zákona o obchodních korporacích 2014*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2014, s. 71.

¹³² HEJDA, Jan (ed). *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 383.

Právo na upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů, stejně jako právo na vyplacení podílu na zisku, je možné převádět až poté, co valná hromada rozhodne o zvýšení základního kapitálu. Tato skutečnost je zákonem přímo upravena v § 486 ZOK.

Právo na podíl na likvidačním zůstatku se stává samostatně převoditelným právem okamžikem vstupu A.S. do likvidace, nicméně stanovami lze rozhodný moment upravit rozdílně. ZOK neřeší otázku inkorporace daného práva do cenného papíru, zřejmě však není vyloučeno, aby stanovy umožnily spojení tohoto práva se zvláštním cenným papírem, pakliže budeme vycházet ze znění § 281 odst. 3 ZOK.¹³³

Dříve již bylo naznačeno, že zákon umožňuje, aby A.S. prostřednictvím stanov sama určila, která majetková práva budou od akcie oddělitelné. Výčet oddělitelných práv se tak bude v první řadě odvíjet od úpravy stanov, a mohou se tudíž společnost od společnosti výrazně lišit. Doplňme, že jejich množství může být s ohledem na dosti volnou právní úpravu velmi vysoké. Zajisté lze rovněž počítat i s takovou úpravou stanov, které připustí převoditelnost takových práv jako je právo na podíl na zisku, práva kontrolní či práva kvalifikovaných akcionářů upravených § 365 a následující ZOK.¹³⁴

4.3. Způsoby převodu samostatně převoditelných práv

Zákon rozeznává celkem tři způsoby, jakými lze samostatně převoditelná práva převést. První variantou je postoupení pohledávky dle § 283 ZOK. Zákon ovšem nestanoví žádné zvláštní náležitosti této smlouvy o postoupení pohledávky, plně se tedy bude aplikovat generální právní úprava závazkového práva obsažená v § 1879 a následující OZ. Obecně platí, že se nevyžaduje souhlas společnosti s postoupením, nicméně z tohoto pravidla existují zákonné výjimky. Veškeré další otázky týkající se způsobu postoupení, odpovědnosti za dobytost, odpovědnosti za trvání práva v době postoupení a dalších je řešená OZ.¹³⁵

Druhým způsobem převodu samostatně převoditelných práv je pak převod sekundárního cenného papíru, do něhož bylo samostatně převoditelné právo vtěleno. Tímto cenným papírem může být například kupón, jenž může být dle § 352 odst. 2 ZOK použit k převodu práva na podíl na zisku či opční listy upravené § 295 odst. 1 ZOK, jež slouží k uplatnění přednostních práv na získání prioritních či vyměnitelných dluhopisů nebo na

---

¹³³ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 69.

¹³⁴ ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8, č.10, s. 37.

¹³⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 475-476. (§ 283).

upisování akcií ke zvýšení základního kapitálu. Pro převody takovýchto práv se uplatní pravidla o převodech cenných papírů, která jsou opět upravená generálně v OZ.¹³⁶

A konečně třetí možností, jak předmětná práva převést, je registrace převodu v evidenci zaknihovaných papírů v případě, že společnost dala příkaz k zápisu samostatně převoditelného práva spojeného se zaknihovanou akcií do evidence zaknihovaných cenných papírů podle § 282 odst. 1 ZOK. Takovým zápisem do evidence lze převést všechna práva, která zákon určuje jako samostatně převoditelná. Pro úplnost je zapotřebí uvést, že samostatně převoditelná práva, jež budou od akcie oddělena, se následně budou řídit právní úpravou rozhodnou pro zaknihované akcie.

Dále je nutné zmínit § 282 odst. 3 ZOK, který ukládá povinnost vyznačit na akciích, případně v evidenci zaknihovaných práv, ta práva, jež byla od akcie oddělena. Půjde o takové vyznačení, které dostatečně identifikuje jak právo, které bylo odděleno, tak i samotné oddělení.¹³⁷

---

¹³⁶ HEJDA, Jan a kol. *Akciová společnost podle nového zákona o obchodních korporacích 2014*. 1.vydání. Olomouc: Anag, 2014, s. 172.

¹³⁷ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David. *Cenné papíry. Základy soukromého práva IV*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 77.

Závěr

V jakém světle vidíme rekonstrukci soukromého práva po více jak roce účinnosti? Jak rychle zvládne praxe využít potenciálu, který ZOK a OZ nabízí? Jak se podaří překonat vyvstalé sporné otázky právní úpravy? Lze očekávat, že diskuze o těchto a mnohých dalších, se povede po velmi dlouhou dobu. Prostřednictvím této práce jsem se chtěl zapojit do probíhající debaty, poukázat na výhody i na nevýhody nové právní úpravy, a tím přispět svým pohledem do problematiky akciového práva. Na řadu problémů, jež byly v práci nastíněny si nicméně budeme moci udělat detailnější názor až s existencí ustálené rozhodovací praxe.

Pozitivně lze ohodnotit skutečnost, že OZ a ZOK se na mnoha místech nevyhýbají ani takovým ustanovením, která dříve způsobovala aplikační potíže či byla dovozována jen judikatorně. Je ovšem zapotřebí doplnit, že si vyžádá delší čas než budou nově vzniklé problémy vyřešeny judikaturou či z iniciativy zákonodárce.

Cílem této práce bylo přiblížit a osvětlit problematiku části právní úpravy vážící se k akciím, a případně i navrhnout možná řešení a možné způsoby interpretace. Záměrem bylo vedle popisu problematiky postihnout i nepřesnosti, nejasnosti a často i neprovázanost mezi OZ a ZOK. Na otázku, zdali je nová právní úprava z pohledu akcionáře výhodnější, je dle mého názoru možné odpovědět kladně. Dochází k daleko většímu posílení autonomie vztahů mezi akcionáři a A.S. a také vůči třetím osobám. Je však nutno říci, že v některých oblastech bude uvedená autonomie pravděpodobně narážet na limity soukromého práva. Například uvedme neomezenou úpravu moderace hlasovacích práv spojených s akcií.

Nedůslednost v ne/rozlišování akcie v listinné podobě a akcie zaknihované je jen otázkou teoretickou právní a nebude pravděpodobně do budoucna působit příliš velké praktické problémy. Přesto však nejednotnost v právní úpravě a nedodržování premis v ZOK, jež byly vytyčeny OZ, zvláště s ohledem na dobu, po kterou byla nová právní úprava připravována, nepůsobí příliš dobře. Otázkou na zvážení zůstává neimperativní koncepce náležitostí akcií, kde lze dovozovat několik způsobů, jak zákonné požadavky naplnit, přičemž v mnohém zákon ponechává A.S., jak tyto okolnosti upraví. Na judikatuře leží, aby dovedla meze, například u požadavku jednoznačnosti identifikace akcionáře, za něž již nebude možné jít. Zajímavé dále je, jak se praxe postaví ke spojování práv, které se neváží k výkonu práva podílet se na řízení společnosti. V daném případě bude rovněž nutné vyčkat na ustálení rozhodovací praxe soudů. S právy, která zákon poskytuje, je také nutné spojovat obezřetnost, kterou musí vynaložit akcionáři i osoby mající zájem akcie nabýt. Ta bude obzvláště na místě v otázce samostatné převoditelnosti práv spojených s akcií.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a sborníky:

BORKOVEC, Aleš. *Akciová společnost a rozptýlené vlastnictví*. 1.vydání. Praha: Leges, 2013, s. 232.

DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 697.

DĚDIČ, Jan a kol. *Právo cenných papírů a kapitálového trhu*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTUM spol. s r.o., 2000, s. 219.

DĚDIČ, Jan, PAULY, Jan. *Cenné papíry*. 1. vydání. Praha: PROSPEKTUM spol. s r.o., 1994, s. 220.

ELIÁŠ, Karel. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 1119.

HEJDA, Jan a kol. *Akciová společnost podle nového zákona o obchodních korporacích 2014*. 1.vydání. Olomouc: Anag, 2014, s. 440.

HEJDA, Jan a kol. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech*. Komentář. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 864.

CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David. *Cenné papíry. Základy soukromého práva IV*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 236.

KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 264.

POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 418.

POSPÍŠILOVÁ, Alena, POSPÍŠIL, Michal. *Cenné papíry a podnikání na kapitálovém trhu*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva s.r.o., 2006, s. 214.

Komentářová literatura:

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol.. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 2733.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck , 2014, s. 2400.

LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1608.

MAREK, Radan, JEŽEK, Václav. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář, § 514 – 544*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 462.

MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – Velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 1264.

ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s.1008.

ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1528.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s. , 2014, s. 1736.

Odborné články:

ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8 , č.10, s. 34 – 37.

ČECH, Petr. Akcie ve víru rekodifikace aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 10, s. 294 - 303.

ČERNÁ, Simona o akcích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu, *Obchodněprávní revue*, 2012, roč. 4, s. 193 – 196.

ČERNÁ, Simona. O nepravých kusových akcích. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 5, s. 129 -135.

DVOŘÁKOVÁ, Kateřina, VRAJÍK, Michal. Opravdu skončí anonymní akcie?, *Právní rádce*, 2013, roč. 9, č. 7, s. 42 - 44.

HOLEČEK, Milan. Centrální depozitář cenných papírů zahájil činnost a probudil ta dosud dřímající moderní právní úpravu v oblasti kapitálových trhů. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 15, s. 368 -370.

HUSTÁK, Zdeněk, MANDERLA, Matěj. Cenné papíry ve světle rekodifikace - poznámky k novému režimu. *Obchodněprávní revue*, 2014, roč. 6, č. 1, s. 11 – 18.

KOTÁSEK, Josef. Cenný papír v § 514 – správná definice v nesprávném kontextu?. *Obchodně právní Revue*, 2013, roč. 5, č. 9, s. 256 - 258.

KOŽIAK, Jaromír. Akcie bez nominální hodnoty – finská cesta. *Obchodní právo*, 2008. roč. 17, č. 8, s. 8 - 11.

LASÁK, Jan, Akciová společnost na prahu rekodifikace, základní novinky. *Obchodněprávní revue*, 2012, roč. 4, č. 2. s. 46 – 51.

PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. *Obchodně právní Revue*, 2013, roč. 5, č. 9, s. 256 - 257.

ŠAFRÁNEK, Ondřej. Akcie podle ZOK. *Právní rádce*. 2014, roč. 10, č. 2, s. 6 - 7.

ŠAFRÁNEK, Ondřej. Cenné papíry, jejich charakteristika a druhy. *Právní rádce*, 2014, roč. 10, č. 7, s. 6 – 7.

VÍTEK, Jindřich. Cenné papíry na jméno v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*, 2013, roč. 22, č.12, s. 433 – 443.

VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*, 2012, roč. 20, č.12 s. 427-438.

Právní předpisy a sněmovní tisky:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, v platném znění

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013

Zákon č. 193/ 1992 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013

Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění účinném do 31. 12. 2013

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 134/ 2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů.

SR 210 švýcarský civilní zákoník

Směrnice Rady ES 77/91 EHS, nově – směrnice Rady a EP 2012/30/EU

Shrnutí

Tato diplomová práce pojednává o nové právní úpravě akcií. Zaměřuje se na zkoumání toho, jakým způsobem se tento institut s účinností zákona o obchodních korporacích a nového občanského zákoníku proměnil. Věnuje se především novým právním institutům jako jsou například kusové akcie. Další významnou změnou je rozšíření druhů akcií, jež může akciová společnost emitovat. Dále poukazuje na problematické aspekty nové právní úpravy a snaží se postihnout vztah zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku v této oblasti.

Abstract

This diploma thesis is dealing with new legislative regulations of shares. It focuses on the inquiry how the institute has changed by new legislative regulations of civil code and business corporations act. The work is dedicated to new institutes such as the item shares. Next significant change is an extension of types of shares which a public liability company can issue. Next further notes show the problematic aspects of new legislative and attempts to describe the relationship between civil act and business corporations act in area of shares.

Klíčová slova

akcie	shares
cenné papíry	securities
druhy akcií	types of shares
akciová společnost	public liability company
formy akcií	forms of shares
kusové akcie	item shares
zaknihované cenné papíry	booked securities
zaknihované akcie	booked shares
zákon o obchodních korporacích	business corporations act